

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül... Ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.

Garb'ın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahi şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli
Ebedi, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan, İlahi, boşanıp karlı yaşım,
Fışkırır ruh-i mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer, belki, başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal!

Mehmet Akif ERSOY

19. SAYI

Haziran • Temmuz • Ağustos
YAZ 2021

dört mevsim

edebiyat
edebiyat-kültür-eğitim-sanat

**Turhal Milli Eğitim Müdürlüğü
Adına İmtiyaz Sahibi ve Genel
Yayın Yönetmeni**
Mehmet YILDIZ
İlçe Milli Eğitim Müdürü

Yazı İşleri Müdürü
Aziz DURGUN
Şube Müdürü

Yayın Kurulu
Mehmet YILDIZ
Zübeyde ANDIÇ
Güven ZORLU
Veysel KILIÇGİL
Filiz YAVUZ
Abdurrahman ALKAN
Abdullah ÇÖMEZ

Kapak-Dizgi
Abdulvahap SEZGİN

ISSN
2548-0219

Yönetim Yeri
Turhal İlçe Milli Eğitim
Müdürlüğü - Hükümet
Konağı - Zemin Kat
TURHAL/TOKAT

İletişim
Tel: 0356 275 36 00
Faks : 0356 275 25 76
mehmetyildiz060@gmail.com
dortmevsimmedebiyat@gmail.com

Baskı
Bizim Büro Matbaacılık
Büyük Sanayi 1. Cadde.
Sedef Sokak. No:7/1
İskitler/ANKARA
Telefon: 0312 341 51 56

Para ile Satılmaz.
"Dört Mevsim Edebiyat" adı
anılarak alıntı yapılabilir.
"Dört Mevsim Edebiyat" Dergisi
Tokat/Turhal İlçe Milli Eğitim
Müdürlüğü Yayınıdır.

İÇİNDEKİLER

- 3 SUNU
- 4 YAŞLI KAYA.....Arif AY
- 5 UYANINCA HATIRLANAN-2.....Mehmet YILDIZ
- 6 NİSYAN.....Abdullah ÇÖMEZ
- 7 SIZI.....Züleyha KANDEMİR
- 8 BEN SIRADAN BİR YERDE DOĞDUM.....Mustafa KAYA
- 9 HELEN'E MEKTUPLAR.....Salih ÖZTÜRK
- 10 BİR NEHRİN.....Davut GÜNER
- 11 GECEYE DOĞAN KELEBEK.....Medine BAL
- 12 ÇİZGİ.....Ayşe KILIÇGİL
- 13 KİMSENİN GÖRMEDİĞİ HERKESİN BİLDİĞİ
.....Zübeyde ANDIÇ
- 15 SANDIK SARISI.....Abdurrahman ALKAN
- 19 BİN DERMANA DEĞİŞİLMEYEN.....Güven ZORLU
- 21 MUSTAFA UÇURUM İLE SÖYLEŞİ.....Zübeyde ANDIÇ
- 27 PİANO PİANO BACAKSIZ.....İsmail ÇAKMAK
- 31 BEN GELDİM.....Buket UÇAR
- 34 GÖNDERİLMEMİŞ MEKTUPLARIN SONUNCUSU
.....Eylül Zülal KASIM
- 36 KİTABIN ORTASI.....Mehmet Mustafa ERDAL
- 38 KADIN.....Aysegül SEZEK
- 40 ÖLÇÜLÜ UZAKLIKTA YAKIN BERABERLİKLER
.....Ramazan YILDIZ
- 43 DİNLEME BİLGELİĞİNE EREBİLMEK
.....Tuğba NURLU ERTÜRK
- 45 ÇOCUKLAR İÇİN BEŞ SEVGİ DİLİ.....Veysel KILIÇGİL

SUNU

Değerli dostlar

Dert söyletir, aşk ağlatır. İnsanın bu hayatta bir derdi olmalı. Acısını çektiği, kendisini sürekli huzursuz eden, düşündüren, endişelendiren bir dert. Bu öyle bir dert ki sadece kendi mutluluğu değil tüm insanlığın mutluluğu için hissedilen bir derttir. Her türlü zulme karşı, haksızlık ve adaletsizliğe karşı duyulan bir dert. İyiliği tavsiye edip kötülükten uzaklaştıran ama öncelikle bu işe kendi nefsinde başlayan bir dertli. Dertini kendine bal eyleyen kişi... Maalesef dünya dertlilerin, huzursuzların, sırtında dönüyor. Her başarının arkasında büyük bir emek, büyük bir özveri vardır. İnsanlık huzur bulsun diye bazı insanlar kendi huzurlarını feda ederler. İşte sanatçılar, edebiyatçılar da bu dertliler kervanının üyeleridir. Ancak dertlerinden muzdarip değildiler, dertlerini kendilerine derman eylemişlerdir. Niyazi Mısri'nin dediği gibi: **“Derman arardım derdime, derdim bana derman imiş.”**

Dergimizin bu sayısına derdi ve davası olan, bu uğurda dünya rahatını terk eden, davasının çilesini çeken Arif AY hocamızın şiiriyle başlıyoruz. Yine şiirleriyle Mehmet YILDIZ, Abdullah ÇÖMEZ, Züleyha KANDEMİR, Mustafa KAYA, Salih ÖZTÜRK, Davut GÜNER, Medine BAL;

Hikayeleriyle Zübeyde ANDIÇ, Abdurrahman ALKAN, Buket UÇAR;

Denemeleriyle Güven ZORLU, Eylül Zülal KASIM, Mehmet Mustafa ERDAL, Ramazan YILDIZ;

Çizgileriyle Ayşe KILIÇGİL;

Sinema yazısıyla İsmail ÇAKMAK ve kitap tanıtımı ile Veysel KILIÇGİL yer almaktadır.

Bu sayımızda aynı zamanda hemşerimiz olan değerli şair –yazar Mustafa UÇURUM ile Zübeyde ANDIÇ konuştu. Çok samimi ve içten cevapları için kendisine teşekkür ediyorum.

Hayatı okumak için ...

Kendimizi Okumak için ...

Yeni bir “Mevsim”in güzelliğinde buluşmak üzere ....

Mehmet YILDIZ

YAŞLI KAYA

Arif AY

yaşlı kaya
kaygılar kadar
yosunla kaplı
yaşlı meşe
işte bir obanın tarihi
geldimlerle gittimlerle başlar

sen o obanın güzelisin
saçlarını geyikler tarar
uykularını tilkiler böler
bir bulut gibi gelir dururum göğünde
sen yağmur beklersin
bense rüzgâr
kavuşamayız hiçbir zaman

UYANINCA HATIRLANAN-2

Mehmet YILDIZ

Ervahı ezelde bezmi eleste
Mahşerden önce kurulan mahşerde
İlk konserinde insanlık korosunun
Aşk makamında “bela” güftesi
Bu arşa ulaşan ahdimizdi
Ervahı ezelde bezmi eleste

Bedenime can saçlarım rüzgar
Sesin dalga dalga kulağıma değince
Anlam bulup kalbimde
Hatırladım o güzel sendin
Ervahı ezelde bezmi eleste

Ervahı ezelde bezmi eleste
Bir sırrı emanet aldığım gündü
Şifresi unutulmuş gizli kasalarda
Ne varsa saklanan kendime dair
O sırra kadem basmış varlığım
Bir anlam bulsun artık
Adın şifrem olsun da
Açılsın sır küpünün kilidi

Başımı döndüren bu gezegende
Ben de bir anlam bulayım artık

NİSYAN

Abdullah ÇÖMEZ

İlk çukurda tökezledi ayaklarımız
İlk yokuşta yorulduk
Başladığımız ilk yerde Adem olup
Duramadık
Yasak meyvelere kaç kez dokundu dudaklar
Kaç kez bozduk ahdimizi
Kayıp gitti boyunlarımızdan
Bir muska gibi
Avucumuza çizilen soğuk demirin izi
Kan kardeşlerin son sözünü
Tutamadık

Berrak sular yüzümüzde bulanır
Solup gider resimler yaprak yaprak
Temmuz ortasında üşür sol yanımız
Baharlar gelmez gelenler yalancı
Mecnun'la şimdilerde açık aramız
Leylalar içimizde buruk bir sancı
Hecin yüzlü adamlar düşer önümüze,
Rahvan atlara binip gideriz bir bilinmeze

Esip gürler üstümüzde bir ferman
Aşkın hükmünü yazar bozar
Mintanlar yırtılır önden arkadan
Katmerli günahı olan atar ilk taşı
Kirlili bir mendilin arkasında
Kör olur ebemiz
Sonra hepimiz...
Kızlarla oynadığımız evcilik oyunumuz
Bir sinemanın afişinde pespaye edilir
Hırpalanır masum çocukluğumuz

Yalnızlıktan çürüdü tahta atlarım
Kızıl bir akşamda kayboldu toynakları
Oyuncak trenimiz uzayan raylarda
Sessizce terk etti evimizi
Bir ciklet falında şansımız döndü
Bir sokak ortasında son buldu aşkımız

SIZI

Züleyha KANDEMİR

Ruhumun dehlizlerine sıkışıyor hisler
Işıksız pencereler göğümde
Nefesim tükeniyor bu karanlıkta
Müebbetim fikrimin zindanlarında.
Bir bir çıkıyorum aklın merdivenlerini
Bir kalp çırpınıyor elimde
Yanık kokusu doluyor ciğerlerime
Lime lime bir suskunluk büyüyor
Hülyalar dize geliyor önümde.

Kırılmış dallarım aşu tutmaz belli
İnce ince bir kar yağıyor günlerime
Mart ayazı ürperttikçe
Nefesimin buğusu ısıtıyor içimi
Yalancı bir gamze kondurdum yüzüme
Kızılıcak şerbetinin tadı damağımda
Yara izi gitmez ilelebet
En kırılgan yerimde
Sevgiye ve nefrete eşit mesafelerle...

Geçmişini resmediyor çizgilerim
Telaşlı bir yolculuğun
Ansızın dönüşü gibi
Bir iç çekişe sarılıp
Boylu boyunca
Uzaniyor hüznün belleğin sayfalarına
İçli bir türkünün sisi doluyor odama
Sesi çıkmaz bir küslük, bir sızı...
Mum ışığında dikeyliyor
Ömrün yırtıklarını
Her yeni gün koparılan takvim yaprağı

BEN SIRADAN BİR YERDE DOĞDUM

Mustafa KAYA

Bir yanda Kuzbağı, Pertek, Çaldağı
Akıyor bir yanda Kelkit Irmağı
En fazla bire on verir toprağı
Sürdükçe boş denen yerde doğdum ben

Dağlarda meşeler, çamlar, gürgenler
Günyüzü göremez gençler, ergenler
Elinde kitap yok; saplar, dirgenler
Tarlada aş denen yerde doğdum ben

Eylüldür sanırım en güzel ayı
Yapraklar süzülür sarar dünyayı
Ali Pınarı'ndan demlenir çayı
İçtikçe hoş denen yerde doğdum ben

Dereler akıyor çaylar kurumuş
Gurbette yaşamak ne de zorumuş
Göğsümde kalp değil, çarpan korumuş
Kaleme kaş denen yerde doğdum ben

Yoksulun akşamdan aç aç yattığı
Kiminin bakıp da keyif çattığı
Düğün dernek kurup göbek attığı
Zâlime baş denen yerde doğdum ben

Bir ömrü tavanda ipe asarak
Gitmiyor ayağı geri basarak
Kendini biraz da şöyle kasarak
Gurbete koş denen yerde doğdum ben

Hayat bu kimini korur arkalar
Yoksulun ağzına acı bal çalar
Dolu zannedenler destursuz dalar
Dünyaya boş denen yerde doğdum ben

HELEN'E MEKTUPLAR

Salih ÖZTÜRK

Şehrin öbür ucundan koşarak geleceğim Helen
Zihnimde vakitsizlik ve yersizlik yıkıldı
Kara fücür lambaları ve kadın bacaklarının hükmü geçersiz
Fütursüz kakhahalar ve ifritler ateşlenmiş
Yüzümdeki telaş, alnımdaki ter ve saçlarımın akıyla
Şehrin öbür ucundan koşarak geleceğim Helen

Ben, bütün taframla karşı duracağım aynalara
Elimde piyade tüfeği, şarjörümde yedi altmış iki
Bedenlerin perçinlenmesine karşı ayaklanacağım
Kalubeladan tutsak olacağım belki ruhlara
Dönüp ikinci yüzlerine
Bir kurşun sıkacağım tüm hıncımla
Sonra bir şehir başlayacak gelecek günlerine çocukluğumun
Mahalleimde açacağım gözlerimi dünyaya
Sokak kenarlarında açelyalar, orkideler, hatmi çiçekleri
Kara kavruk tenimden ibret almayarak
Hayatları ıslatan karlar yağdıracacağım şakaklarına

Sana son bir sözüm olacak Helen
Hece hece işleyeceğim ruhuna
Kelimeler burada daha çok anlam kazanacak
Burada daha da arsızlaşacak kadınlığın
Ayva tüyü, kar çiçeği, yüz gülümü, şahika
Şehrin öbür ucundan koşarak
Sana geleceğim Helen

BİR NEHRİN

Davut GÜNER

O zamanlar bir nehrin
Nasıl doğduğunu pek bilmiyorduk
Suların devamlı doğuya akışı bizi çok şaşırtmış
Köpükleri, kamışları ve eski ağaçları bir an gözden kaçırmıştık

Tabiatın ve göklerin
O eşsiz müziğine, bizde şarkılarla eşlik ediyorduk
Dağlar o zamanda dimdik karşımızdaydı; bir ara kırları dolaşmış
O taş yazıtlara ve kalıntılara aldırmadan, alüvyonların sürüklendiği bir kıyıya
ulaşmıştık

Şimdi bu karanlık sokaklar; birkaç trajediye sahne olmuş koro halindeki kimi
uğultularmış

Kimi seraplarla ıssız bir bulvarı ve beton yığını bir caddeyi adımlarken, iyice
yalnızlaşmış ve katılaştık.

GECEYE DOĞAN KELEBEK

Medine BAL

Dün gece
Sessizliğin hüznünü dinledim
Mutluluk ayrıldı kendiliğinden hece hece
Koptu birden karanlığa çekilen perdelerim

Dün gece
Resim çizdi fırtınalar göğe
Şarkı söyledi rüzgârlar şiirlerce
Ve eğlendi hüzün gönlünce

Dün gece
Giydim babamın pabuçlarını
Ve elli dört beden ceketini
Bir günlüğüne olmak istedim Orhan Veli
Kimin umurundaydı bu başıboş serseri

İnsanın görmeyi bilmiyordu gözleri
Duymayı da anlamayacaktı yüreği
Uzaktan uzaktan
Kayboluyor gecenin renkleri

Dün gece
Notaların ucuna taktım ebemkuşağı
Şiirleri veriverdim rüzgâra
Dün gece sanat
Gökyüzü oldu insanlara

Dün gece
Ben buradayım demek istedim herkese
Ben ki güneşin yetiştirdiği gece
Lakin hâlâ saklanıyorum gölgelere

Dün gece
Dudaklardan çıkmıyordu anlamlar
Sıgıyordu dünya kelimelere
Baharın rüzgârı olmuş insanlar
Nefesleriyle can verir çiçeklere

Dün gece
Yaşadım bir kelebeğin ömrünce
Lakin karanlık yetmedi gündüze
O hâlde
Hislerim bir şiirin cümlelerince.

ÇİZGİ

Ayşe KILIÇGİL

KİMSENİN GÖRMEDİĞİ HERKESİN BİLDİĞİ

Zübeyde ANDIÇ

Uylaklığı bilmeyenlere uylamanın ne demek olduğunu anlatırken

Heybelerde muhabbet kırıntıları tükenirken

Ruhlar silikon vadisinden yapay mutluluklar devşirirken

Çağın sivriltilmiş yalnızlığına başlık atılırken

Seyreltilmiş yaşanmışlıklar kirli bedenlerden sonra dezenfekte edilmeye çalışılırken

Akıllı telefonlardan dökülen cuma mesajları inancın derecesini görünür kılma gayretiyle gerçek anlamından uzaklaşırken

Toprağın altında çalışılmayan yerden gelecek sorulara hazırlanmaya karar verip neye çalışacağını hemen unutturken

Merhamet, deklanşöre dokunanlar elinde heba edilirken

Kabzımallar, çöp bidonlarındaki patatesle kaç çeşit yemek yapılabileceğini düşünürken

Dokunulan herkesin iyileşmeyen yarasından irin damlarken

Adam, elindeki kumandayla dünyayı değiştirebileceğine inanırken

Kadın, yüreğine sığmayan acılara nasıl dayandığını ömrünün sonbaharında sorgularken

Diplomalı plastik toplayıcısı gencin umudu konteyner başında tükenirken

Çöpçü Adem, birikmiş hıncıyla sonbaharı sokaklardan süpürürken

Pazar arabasını çekemeyen üçgen eşarplı teyzenin yüzü toprağa daha çok yakınlaşırken

Sokak hayvanlarını beslemekle görevlendirilmiş adamlar, işini yaptığını amirine fotoğraflayarak ispatlamaya çalışırken

Köşedeki bakkal, dükkândakileri satamayınca mahalle çocuklarının toplarına hava vurup ek gelir elde etme işine girerken

Karşı balkonda her gün gördüğün ama tanımadığın ev hanımı emeklişi kadın, sigarasını tütürürken

Akide şekerini bilmeyen çocuklar, jelibonlu düşlerin sığılığında apartman önündeki betonda topraktan çok uzakta çocukluğunu yaşarken

Göğüsleri penyelerinin altında kuru bir yaprak gibi sallanan toprak yüzlü kadınlar, çapayı toprağın yumuşak bağrına öfkeyle vururken

Dünyada umduğunu bulamayan hırpalanmış bedenler, başladığını fark etmediği günü karanlıkta ararken

Yorgun uykulardan ıslak düşlerle uyanılırken

Divan şairlerine inat obeziteli bedenlere vurulurken

Kapılar anahtarla açılmaktan yıpranırken

Eski plaklar pikaplardan çıkıp retro bir tasarımla bohem bir havaya bürünürken

Mezata çıkarılmış yaşamlarda bildik bir duyguya rastlarken

İsmi hüneriyle özdeş Türk Sanat Müziği icracısı hanımefendinin gamzesiyle birlikte şarkılarını da ötelere götürmeyeğine sevinirken

Zamane şarkılarının Türkçe Sözlü Hafif Müzik olmanın çok ötesinde kaldığını kavrarken

Sezen'in duygulara tercüman olan yanının eskimeyiğine şaşırırken

Defterlere hapsedilmiş sözcükler aşikâr edilirken

Şairler, kendi yazamadığı dizeleri başkalarının şiirlerinde rastlamanın sancısıyla ömür tüketirken

Öykü okumanın roman okumaktan zor olduğunun ayırımına varırken

Kitabı çok satan yazar olmanın reklamlarla ilişkisini keşfederken

Kulaklar, tekinsiz bir yolda alışılmadık sessizliği ararken

Kuşların göçü kıskanılırken

Güvercinler, en güzel kuşken

Sardunyalılar en dayanıklı çiçekken

Olan oldu.

Sürdüğü hayat ismiyle çelişen Hayri, kapıları yoksulluğu resmeden dar bir sokakta betona değdikçe ahenkli bir ses çıkaran topuk sesinin ardınca gitti. Üç parmaklı eliyle tuttuğu sigarasının dumanının içinde beliren kadın yüzü hem çok tanıdık hem de çok yabancıydı. Toprağa düşen tohumu, kadının gözyaşları ıslattı.

Bedenindeki eksiği başka bedenlerle tamamlayan Hayri, parmaklarının yokluğunu unuttu. Geçtiği eşik, başkasına beşik oldu.

SANDIK SARISI

Abdurrahman ALKAN

Mürüvvet Hanım kendisini inciten sözleri, kalbine ağır bir taş gibi yüklenirdi. Bazılarını bir günde bazılarını bir haftada bazılarını ise zamanını kendisinin de bilemeyeceği bir sürede eritir ve ancak o zaman ferahlardı. İçinde ağır bir yük gibi gezdireceğini adı gibi bildiği o sözü de elinde işkefelerle kilere girdiği zaman duymuştu.

Ramazana hazırlık olarak imeceyle işkefe denilen yufkalardan yapıyorlardı. Sıra ondaydı. Beş altı kadın evlerinin “hayat”ında toplanmışlar kimileri hamurdan yumak yapıyor kimileri önlerindeki tahta sofralarda oklavalarla yumakları açıyordu. Eli en usta olan Safiye Kadın ise ocağın başında yufkaları pişiriyordu. Mürüvvet Hanım, ayakta türlü ihtiyaçlara koşuyor bir yandan da pişirilip üst üste konan gevrek işkefeleri kırmadan dökmeden kilere taşıyordu.

“Mürvet tek başına nasıl yiyecek bu kadar işkefeyi. Bunlar ona bir ramazan değil beş ramazan yeter. Sanki çoluk çocuğu mu var?” Ve peşinden gelen kahkahalar...

Köyde toplu olarak iş yapılan yerlerde kadınlar en doğal halleriyle bulunurlar, işlerinden geçen her sözü tartmadan söylerlerdi. Çok konuşurlar, çok gülerler, çok eğlenirlerdi. Düşünmeden ağızdan çıkan, aslında doğru olan bu söz ona ağır gelmiş, uzun zaman eritemeyeceği bir taş olmuştu. Evet, tek başına yaşıyordu. Annesi, babası ölmüştü. Yaşı kırkı geçmişti. Evlenmemişti. Çoluk çocuğu da yoktu haliyle.

Duymayacağı tahmin edilen bu sözle bir fırtına esti, dalı budağı kırıldı. Önündeki işkefe yığımına baktı. Bütün evlerde iftardan önce bunlardan alınacak, elle ıslatılarak yumuşacık yapılacak, yer sofrasında yemeğin yanına konacaktı. Herkes büyük bir şenlikle sofraya oturacak ve iştahla yiyecekti. Kendisi tek başına, ıslattığı bir işkefeyi ancak bitirecek ve sessizce kalkacaktı iftar sofrasından.

Kilerde biraz bekledi. Duyduğunu bilmelerini istemedi. Araya başka sözler girince hiçbir şey yokmuş gibi yanlarına döndü. Biraz önce söylenenler unutulmuştu. Ama Mürüvvet Hanım unutmadı. Unutamadı. Yutkundu, başaramadı. İş bitene kadar bir şey belli etmemeye gayret etti. Kadınlar gidip evde tek başına kalınca daha da ağırlaştı o söz.

Akşam güneşinin kızıl ışıklarına bakan pencerenin önüne oturduğunda yorgunluğunu iyice hissetti. O söz, kulağında yankılanıp duruyordu. Yorgun bakışları, üzeri beyaz bir örtüyle yarım kapatılan, rengi solmaya başlayan köşedeki kahverengi sandığa ilişti.

Canı sıkıldığı zamanlar sandığının başına geçer; özenle katladığı, belli bir sıraya göre yerleştirdiği çeyizini yavaş yavaş çıkarır, uzun uzun onlara dokunurdu. O anlarda maziden gelen bir rüzgâr kederini havalandırır, Mürüvvet Hanım bir kuş gibi hafiflerdi. Sonra da kumaşları, oyaları, masa örtülerini aynı özenle sandığına toplardı. Zamanını, emeğini, gözlerinin ışığını sığdırmıştı bu sandığa.

Mürüvvet Hanım, sandığı alıp sedirin üzerine koydu. Yavaşça kapağını açtı. Rahmetli annesi hayattayken gizli gizli açardı sandığı. Annesinin, kendisini sandığın başında oturup geçmişe daldığını görünce üzüleceğini bilirdi. O yüzden annesi evde yokken, kaçamak vakitlerde baş başa kalırdı sandığıyla. Şimdi evde tek başınaydı. Onu sandığın başında görünce, üzülecek kimsesi kalmamıştı. Rahat rahat açabilirdi ömür sandığı sandığını.

Mürüvvet Hanım, ilkin renk renk yazmalarını aldı sandıktan. İğneyle hemen yapıverdiği oyalarına baktı. Bir kenara güzelce açtı onları. Sonra masa örtülerini çıkardı. Katlandığı yerlerde silinmez izler oluşan bir masa örtüsünü sedirin üzerine tastamam açtı. Beyaz kumaşın kenarlarına mavi, kırmızı çiçekler düşürmüştü. Kumaşın ortasındaki kocaman saksıya baktı. İçine kocaman bir gül işlemişti. Sabrına, emeğine şaştı.

O zamanlar nasıl da gayretliyidiler. Üç beş kız arkadaş ev işlerini bitirir bitirmez koşup toplanıyorlardı birinin evinde, bir elma ağacının altında ya da bir duvarın gölgesinde. Naylon torbalarını açıp hemen el işlerine başlıyorlardı. Şen şakrak gülüşlerle kanaviçeler örüyor, iğne oyaları yapıyorlardı. Bir yazmanın oyasını, bir yastık örtüsünün gülünü, bir masa örtüsünün çevresini tamamladıklarında rüyalarındaki masala bir adım daha yaklaştıklarını hayal ediyor, mutlu oluyorlardı. Sandık dolacak ve rüya gerçekleşecekti.

Her şeye neşeyle gülüyorlardı. Hepsi en güzel çeyizin kendisinin olacağını söylüyordu. Nakışından bir sırayı bitiren genç kız, işlediğine şöyle bir bakıyor ve harika olmuş, diyordu. Diğerleri gülüyordu buna. Benim şu iğne oyam dururken seninki de ne oluyor diyordu bir başkası. Bu sefer ona bakıyor, ona da gülüyorlardı. Hayatın hep böyle coşkun ırmaklar gibi akacağını düşünecek kadar gençtiler. Baba gölgesindeki evlerin çocuksu mutluluğunu kim bilir hiçbir zaman bulamayacaklarını bilemeyecek kadar...

Hepsinin hayali, düğününde çeyizini sergilediği zaman görenleri hayran bırakmaktı. Şu iğne oyayı nasıl böyle ince örebilmiş? Masa örtüsünün örneğini kimseye göstermeden nasıl saklamış? İmrensinler. Kıskansınlar. Günlerce konuşsunlar.

Mürüvvet Hanım da sandığında en güzel çeyizlerini biriktirdi. Önce etrafını bahar pembesi renklerle oyaladığı yazmalarını, sonra kenarlarını yeşil sarı çiçeklerle ördüğü havlularını, yastık örtülerini, yatak örtülerini, masa örtülerini bitirdi. Başını günlerce, gecelerce etamin kumaşlar üzerine eğerek,

iğne oylar işleyerek emek emek bitirdi. Sandık doldu ama rüyasını kurduğu o gün gelmedi. Yolunu gözlediği, mutlaka dönecek dediği adam geri dönmedi. Dolan sandığa inat gelmedi bir türlü.

Mürüvvet Hanım, pamukları eprimeye başlayan havluları çıkardı. Misafir havlusu, baş havlusu, el yüz havlusu... Hayatın her anı için, düşünerek tek tek seçmiş; zamanını, sabrını tüketerek örmüştü kenarlarını. Özenle seçtiği damat havlusuna baktı. Havlunun kenarlarını örerken kendisi için bunca zahmete katlanılan kişi bundan haberdar mıydı?

Geceleri toplanır örgülerini örer, oylarını işler, yorulurlardı. Sonra işlerinden en muzip olanı bir fikir atardı ortaya: Tuzlu çörek yapalım. El işlerini bırakır, gülererek bakarlardı birbirlerine. Yedi evden un ve tuz alınacak. Tuzlu bir çörek yapılıp yenecek. Ama asla su içilmeyecek. Ve rüyada o görülecek.

Tuzlu çörek yedikleri ayın on dördü yaz gecesinde mi, rüyasında mı yoksa hayalinde mi gördüğünü pek ayırt edemediği o masal kahramanı geriye dönmedi. Doğduğunu bildiği kızların düşünlerini kederlenerek seyretti.

Kimindi kabahat? Kendini üzüp durma güzel kızım, günahdır demişti annesinin en yakın arkadaşı Huriye Kadın. Gönlünü kapatma. Aç. Ferahla. Sustu, önüne baktı sadece. Çok uyarıcı oldu. Artık dönmez. Kimseyi dinlemedi. Dinlemek istemedi. Gönlü kabul etmedi. Edemedi. Dönecekti o. Dönecek. Gelecek... Dönmedi. Gelmedi.

Bugün pişman mıydı yoksa? Kim bilir? İçinin derinliklerine kendisi de vakif değildi. Kimi zaman kendini ölümsüz bir aşkın kahramanı olarak görür, içten içe gönenirdi. Kimileyin de ömrünü boş yere heder ettiğini düşünür, kahrolurdu.

Mürüvvet Hanım sedirin üzerine yaydığı, akşamın kızıl ışıklarında ömrü gibi darmadağın olan çeyizini kırgın gözlerle içi burkularak seyretti. Henüz sergilenmeyen belki de hiçbir zaman sergilenmeyecek olan çeyizine sarı bir rengin sindiğini fark etti. Sadece sandıklara kilitlenen zamanın soldurabileceği, hiçbir kartelada yer almayan, çamaşırları yumuşacık ve ak pak yapıyor diye iki gün bekletilen küllü suyun bile ağartamayacağı bir sarı. Yılların, emeğin ve solan umutların sarısı. Sandık sarısı. Mürüvvet Hanım o an bazı şeylerin asla geriye döndürülemeyeceğini anladı. Mesela umut gibi mesela ömür gibi mesela artık yüzü bile unutulmuş adam gibi.

Mürüvvet Hanım şimdiye kadar ne zaman sandığını açıp baksa maharetini, emeğini, sabrını ve umutlarını gördüğü çeyizinde bu defa dillere düşen yalnızlığını, yitip giden ömrünü gördü. Atılmış kumaşların, havluların, iğne oylarının nakışlarında; ziyan edilmiş gençliğini, sayılı nefesini, gözlerinin nurunu, tel tel eriyen günlerini, gecelerini gördü.

Bir gün dönecek diye sabırla beklenen bir silüet geçti gözlerinin önünden

o an. Sandık dolusu şu işe yaramaz kumaşlar gibi o da ömrünü çalmıştı. İnandığı, bel bağladığı bir yalandı. İzini, yolunu, dilini bilmediği yabancı bir şehirde terk edilmiş bir çocuk gibi hissetti kendini.

Çeyizinden örnek isteyen genç kızları kıskançlık yaparak geri çevirdiğini pişmanlıkla hatırladı. Değer miydi? Bir genç kız kalbinden daha mı kıymetliydi üzerine akşam güneşi düşmüş şu bir bohça bez?

Gözünde artık bir sandık dolusu çul çaputtu bütün bunlar. Renkleri solmuş çeyizine kahırla baktı. Hayatını çalmışlardı. Şimdi de huzuruna kast ediyorlardı. Mürüvvet Hanım o an sedirin üzerine yayılan kumaşların, örtülerin üzerinde kaybolup giden bir ömür gördü. İçinde yankısını bulamayan sabrı, emeği, sevgisi gözlerine bir öfke ve aldatılmışlık olarak yansdı. Önündeki yıgılmış kumaşları kucağına alarak dışarı çıktı.

Biraz yaklaşınca hâlâ kor ateş halinde olan ocaktaki kalın pelit odunlarının sıcak yalımını yüzünde hissederek ürperdi. Hemen tutuşan naylon karışımı yazmalardan yayılan yanık kokusu, burnundan bir sızı gibi geçti. Mürüvvet Hanım, ömrünü tüketen kucak dolusu pamuk havluların, etamin masa örtülerinin ağırdan alev almasını, gözünün önünde eriyip gitmesini seyredeemedi yine de. Kaybedilmiş bir savaşın yorgunluğuyla odaya döndü. Güneş batmıştı. Alaca bir karanlık, eşyalı karartmıştı. Önünde yaprağı güzel çiçeklerinin olduğu pencerenin perdelerini çekti. Akşam karanlığında evinin bacasından koyu gri bir dumanın çıktığını hiç kimse görmedi.

BİN DERMANA DEĞİŞİLMEYEN

Güven ZORLU

İnsanı dert sahibi eder bu dünya.

Etmış de zaten. Tarihimiz dert sahiplerinin nidalarıyla dolu. Her biri farklı bir tarafından bakmış ama olguya.

Kimileri, niceliğini öne çıkarmış:

Derdim çoktur hangisine yanayım.

(Pir Sultan Abdal)

Dert bir değil elvan elvan.

(İzret Altınmeşe)

Kimi, somutlayarak ebatını:

Derdimi dökersem derin dereye

Doldurur dereyi düz olur gider

(Aşık Veysel)

Kimi, çözümünü değilse de sebebini biliyormuş:

Dertliyim ruhuma hicranımı sardım da yine.

(Güfte: Vecdi Bingöl, Beste: Sadettin Kaynak)

Kimi, onun çaresinden başka her şeyi satarken dükkanında:

Turfe dükkân-ı hikemdir bu kühen tâk-ı felek

Ne ararsan bulunur derde devâdan gayrı

(Koca Râgıb Paşa)

Kimisi de iyimser bir dille onu vereni de alanı da ilan etmiş:

Dertli ne ağlayıp gezersin burda?

Ağlatırsa Mevlam yine güldürür.

(Güfte: Yunus Emre, Beste: Erol Sayan, Makam: Gülizar, Usûl: Sofyan)

Dert sahipleri, aynı derde düşenleri görmeye çevrelerinde, derman bulamasa da teselli bulur, katlanır derdine. Ama o da yoksa katlanır dertleri ve sanki aradan çekip asırları, aynı şeyden yakınır aynı dille:

*Dost bî-ıervâ felek bî-ırahm ü devran bî-sükûn
Derd oh hem-ıerd yoh düşmen kavî tâli' zebûn
(Fuzuli, 16. yy)*

*Dert ok
Hemdert yok
Yreklerin kulakları sağır
Hava kurşun gibi ağır
(Nazım Hikmet – Kerem Gibi, 20. yy)*

TDK sözlükte dert: gaile, hastalık, ızdırap, keder, sıkıntı, gam, sorun, tasa ve üzüntü olarak tanımlanmış. Ama tanımdan ziyade, “Sana hangisi uyarsa seç, beğen, al.” demişler sanki. Konuşmadan önce dokuz -hatta başka bir sözde kırk- kere düşünmek gerektiğini öğütleyen atasözlerimizin yanında düşünceye dalmak anlamındaki efkârlanmanın olumsuz bir algı yaratması misâli, dertlenmek de olumsuz yönüyle ele alınmış hep. Diğer yandan dertsiz, tasasız olanlar da hafife alınmış, mâkul insan sayılmamış ama!

Meseleyi “Senin sorunun ne aııap, ha!” düzeyine indirmeden bizim kültürümüzce ‘dilimin altındaki bakla’ya gelirsek...

Atalarımız dahil kimseye taş atmaya niyetim yok tabii ki haddim de değil zaten. Evet taşlarla ilgili bir derdim var ama bu, atmak değil taşları yerine oturtmak üzerine.

Hani bazı konularda, ‘sıkıntı yapma, hallederiz’ anlamında ‘dert etme’ denir ya; hah işte, ben bunu dert ediyorum. TDK’nin tanımlarından da gaileyi seçiyorum.

Bir gailisi olmalı insanın, insanlığa dair, eti-budu kadar; zekâsı, beden ve hayal gücü oranında yani. Graham Bel mesela... Kız kardeşi ve karısının işitme sorununu dert etmeseydi bugün elimiz, kolumuz haline gelen telefona giden yol açılır mıydı, bilinmez. Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra memleketin halini dert etmeseydi Mustafa Kemal...

Newton, Edison, Galileo, Tesla... Tasasız insanlar olsalardı ya da. Günümüzde Covit belasını dert etmeseydi Uęur Şahin gibi bilim adamları... Halimiz nic’ olurdu?

Yerine göre kendisi, ailesi, köyü, şehri, memleketi, dünya veya insanlık adına dertlenmeli insan. Evet belki,

*Dost bî-ıervâ felek bî-ırahm ü devran bî-sükûn
(Atasözü)*

ama belki de:

*‘Bu dert beni adam eder.’
(Ataol Behramoęlu)*

Mustafa UÇURUM İLE SÖYLEŞİ

Konuşan: Zübeyde ANDIÇ

Mustafa Uçurum'un hayat hikâyesini kitabî bilgilerin dışında kendisinden dinlemek isteriz.

Irmaklarla ve şehirlerle büyüyen; çocuk yanını hiç terk etmeyen, yaşadığı yeri kendine yurt edinen bir fani. Hayatının merkezine kitapları alan iyi bir okuyucu diyebilirim genel hatları ile. Yazarlığım ve şairliğim için kendim bir şey diyemem ama ilkokul yıllarımdan bu yana iyi bir okuyucu olduğuma inanıyorum.

Tokatlı olduğum kadar da Sakaryalı; Yeşilirmak'ı sevdiğim kadar Sakarya Nehri'ne sevdalı biriyim.

Hayatın olağan bir süreci olduğuna inanıyorum. Sizi alıp bir yere götüren bir zaman makinesi gibi. Önce kitaplar okumaya başladım, uzun yıllar sadece okudum, sonra yazmaya başladım. Dergiler çıkardım, kitaplarım oldu. Tüm bunlar bir tarih şeridinin evrelerinde gelişti diyebilirim.

İlkokulda iken öğretmen olmayı çok isterdim. Türkçe öğretmenlerini tanıdıkça Türkçe öğretmeni olacağım dedim. Sonra hayatıma edebiyat öğretmenleri girdi. Benim yapacağım meslek, edebiyat öğretmenliği olmalı diyerek bu mesleğe yöneldim. Bu isteklerim de çok gönüldenmiş ki tek tek gerçekleşti.

Nefes almak için Necip Fazıl'ın çağrısına uyup; "Dağlarda şarkı söyle" diyerek şehrin en yüksek yerlerine çıkıyorum bir solukta. Elimde bir de uçurtmam varsa değmeyin keyfime.

Şimdi yaşadığım şehrin yerlisi olmayı tüm hücrelerimde hissederek okuyor, yaşıyor, çayın sadece şiirini yazmayı seviyor, cümlelerin beni kuşatan dünyasında hayatıma bir yordam vermeye devam ediyorum.

Mustafa Uçurum nasıl bir çevrede yetişti ve yetiştiği bu ortam yazınsal hayatına nasıl bir katkı sağladı?

Evimde kitapların okunduğu bir ortamım vardı. Kitapları okuyan da ben. Evdeki büyüklere okumayı öğrendiğim günden itibaren sesli kitaplar okudum. Bu beni hem kitaplara yaklaştırdı hem de okumamı güzelleştirdi. Öğretmenlerimin kadrolu şiircisiydim. Her törende şiirler okurdum. Okudukça yazmanın büyüsü beni içine çekmeye başladı. Öğretmenimin teşviki ile yazmaya ortaokul sıralarında başladım. Okul kütüphanesinin sorumlusu oldum. Hem de kitaba ulaşmanın zor olduğu 80'li yıllarda. Kütüphanelere üye oldum. Sürekli okudum. Sakarya'nın yazar ve çizerleri ile lise yıllarımda tanıştım. Onların bulunduğu ortamda yerimi alarak okumak ve yazmak üzerine her gün yeni şeyler öğrendim.

Üniversitede edebiyat fakültesini kazanınca her şey daha da netleşmeye başladı. Dergilere abone oldum. Önce takipçisi oldum dergilerin daha sonra da bu dergilerde yazmaya başladım.

Üniversitede çok iyi bir arkadaş grubumuz vardı. Tek uğraşımız okumaktı. Türk ve dünya edebiyatının baş eserlerini birlikte okuduk. Aynı arkadaşlarla 1996'da Martı dergisini çıkardık. Daha sonra dergiler ve kitaplar yakamı hiç bırakmadı. Gönüllü bir sürgünlük ile birbirimizi sürükleyip durduk şehirden şehire.

Yazmak, Mustafa Uçurum için nasıl açıklanabilir? Mustafa Uçurum'un "derd"i nedir, niçin yazar?

Yazmayı çok önemli buluyorum. Bu illâki bir edebi metin olmak zorunda değil. Yazmak bir iç dökmedir. Ben ilkokul yıllarımdan bu yana günlük tutuyorum. Hem de bunu kimse istemedi benden. İçimden geldi yaşadıklarımı yazmak. Hem de öyle süslü püslü defterlere değil, eski defterlerimin boş sayfalarına yazdım günlüklerimi.

Ben, insanın söyleyecek bir sözü varsa bunu yazarak ifade etmesini çok esaslı bulduğum için yazmayı seçtim. Yazmak bir not düşmektir tarihe. Kimin okuyacağı çok önemli değil. Mağaralara resimler yapan adam bunu birileri okusun, anlasın diye yapmadı. Onunki de bir iç dökmeydi aslında.

Yazılanın mutlaka görünür olması gerekmiyor. Bir kâğıdın köşesine de olsa yazmak gerek. İnsanın kalemle olan irtibatı çok kıymetlidir.

Yazmak ses olmaktır. Önce kendine daha sonra dünyaya... Dünyanın bir ucundaki zulmü anlatmak orada olan bitene karşı tavrınızı gösterir. Ben bir sesi çoğaltmak için de yazıyorum. Yazarak, dünyaya karşı gardımı almış oluyorum. Ben buradayım yazdıklarımın diyorum.

“Coğrafya kaderindir.” söylemi eserlerinizi ortaya koymada ne kadar etkilidir? Yaşadığınız coğrafyanın eserlerinize yansımaları noktasında neler söylemek istersiniz?

Şehirlerin hayatımdaki yerini tarif etmem imkânsız. Ne desem eksik kalır. Ben yaşadığı yeri sonuna kadar kabullenen ve tüm hücrelerinde hisseden biriyim. Sıradan bir yaşantıyı hayatıma hiç almadım. Tokat'ta yaşıyorum ve bu şehri her noktasıyla ruhumda hissediyorum. Öykümde, şiirimde bu şehirden izler var. Sakarya'da yaşadım uzun yıllar. Adımlarımı en sıkı attığım zamanları Sakarya'da yaşadım. Çocukluğuma dair her şey bu şehirden kalma. Sivas'ta üniversite okudum. İlk dergimi burada çıkardım. İlk şiirlerim, öykülerim bu şehrin izini taşıyor.

Ankara'da askerlik yaptım. Ankara'yı, askerliği anlattım kısa dönemin uzun gecelerinde. Askerde yazdığım öyküleri Hece dergisine verdim. İlk öykülerim Hece dergisinde yayınlandı. Salgından önce çok seyahat eden biriydim. Programlarım vesilesi ile yurt içi, yurt dışı programlarımız oluyordu. Gittiğim her yeni şehirden cümleler biriktirdim. Yazdıklarımın üzerindeki şehir kokusu bundan...

Farklı türlerde eser veren üretken bir edebiyatçısınız. Bu kadar üretken bir edebiyatçının yazma disiplini merak ediyoruz. Bunun sırrı nedir?

Çok klâsik bir cevap olacak ama çok ve farklı türlerde okumanın verdiği bir üretkenlik bu. Yazmayı önemseydiğim için okumalarımı da yazma merkezli yapıyorum. Okuduğum bir kitabı çok beğendiysen o kitap hakkında yazıyorum. Refik Halid'in tüm kitaplarını tekrar okudum bu salgın döneminde. Sekiz yazı çıktı şimdilik Refik Halid ile ilgili.

Yazarken bir plan yapıyorum demek çok isterdim ama çok da planlı çalışan biri değilim. Elimde en büyük hazinem cümleler var. Kafamda gezinip duran sözcükler ordusu. Yazmaya karar verince kendiliğindenmiş gibi bir rahatlık kuşatıyor yazdıklarımı. Bir konu hakkında yazmak istediğimde yazmaya başlayana kadar türünü ben bile bilmiyorum. Bir bakmışım öyküye bir bakmışım denemeye doğru evrilmiş cümleler. Bu yüzden de türler arası kardeşliği çok önemsiyorum. Öykülerimin şiir kokması, denemelerimde öykü tadı olması beni ziyadesiyle memnun ediyor.

Bir hayal ürünü olan şiir, hikâye, roman ve diğer türlerdeki edebi eserleri neden okumalısınız?

Okumak yenilenmektir. Yazmak için değil yaşamak için yenilenmektir. İnsan kurgusal bir dünyanın kapısından girince kendi dünyasını da oranın bir parçası sayar. Kahramanları ile imgeleriyle bir bütündür artık. Farklı hayatların dünyadaki duruşuna denk düşen hayaller kurmak için okumak gerek. Okumayı bir fayda olarak görebiliriz. Kendimiz için bir ruh inşası.

Bir öykünün veya şiirin sizde doğuş anı ve ete kemiğe bürünme süreci nasıl gerçekleşiyor?

Yazarken en önemli kaynağım yaşadıklarım. Şahit olduğum ve ruha dokunan anları not ediyorum. Gün geliyor bunlar ya bir şiirin ya da öykünün içinde kendine yer buluyor. Aramıza aldığımız Kırık Ahmet gün geliyor zihnimde toparlandıktan sonra bir öykünün kahramanı oluyor. Irmak kıyısında tanıştığım Selman bana selam veriyor en saf haliyle, sonra gelip öykümün başkahramanı oluyor.

Bir çiçeğe selam veriyorum baharı selamlar gibi. Bakmışım ki çiçek kokmuş şiirim. Bir çocuğun gülüşünü biriktiriyorum dünyaya yeni bir şiir armağan ediyorum.

Şair Mustafa Uçurum'un şiirini inşa ederken beslendiği kaynaklar nelerdir? Şiirinizi nasıl konumlandırırsınız?

Bir şairin en önemli kaynağı kendinden önceki usta şairlerdir. Onlar olmadan şiir yolculuğuna çıkmak mümkün değil. Ustasız yola çıkanların da yarı yolda kaldıklarına şahit oluyoruz. Ben Yunus'u, Karacaoğlan'ı, Fuzuli'yi, Baki'yi, Şeyh Galib'i, Mehmet Akif'i, Necip Fazıl'ı, Sezai Karakoç'u, Cahit Külebi'yi, Turgut Uyar'ı, Edip Cansever'i, Cahit Zarifoğlu'nu okuyarak şiir yazmaya kadar verdim. Yazmadan önce içimi bu şairlerin ve daha birçok şairin şiirleriyle çepeçevre sardım.

Okurken tüm zamanların şairlerini kendime yoldaş eylediğim için şiirimin de sınırları çok geniş. Hece de var, aruz da, serbest şiir de. Geniş zamanlı bir şiir yazdığımı inanıyorum.

Uçurumda Bir Gömü adlı öykü kitabınız Mayıs 2020'de Şule Yayınları tarafından yayımlandı. 30 öyküden oluşan kitabınızda dikkat çeken en önemli noktanın anlatım dilinizin yumuşaklığı ile hayatın merkezine taşıdığımız insan portrelerini öykünün imkânlarıyla ortaya koyuşunuz olduğunu söyleyebiliriz. Bu tespiti katılır mısınız? Mustafa Uçurum öyküsündeki temel ölçü nedir?

Anlaşılmak için yazmak gerek. Bizde anlaşılmaz olmanın gizli bir cazibesi var. Ben yazmanın faydalı yönüne inanarak yazıyorum. Özellikle öykülerimin bir yerlerinde vermek istediğim mesaj vardır. Bunu, herkesin anlayacağı bir üslupla yapmayı tercih ediyorum. Karmaşık bir zihnin hezeyanlarıyla yazanları ne yazık ki kendi çalıp kendi oynayan düğün çalgıcılarına benzetiyorum.

Yaşadığım zamanlar ülkenin en yoğun zamanlarına denk düştü. 12 Eylül, 28 Şubat, modernleşen dünya, dijital kuşatma, 15 Temmuz ve daha neler neler. Bunlar hep bir öykünün konusu oluyor bende.

Çeşitli edebiyat dergilerinde şiir, öykü ve denemeler kaleme alıyorsunuz. Sizden eser isteyen dergilerde hangi kriterlere dikkat ediyorsunuz?

Dergi çıkarmak hele de her yerin dijital ağlarla kuşatıldığı böyle bir zamanda büyük cesaret. Söyleyecek sözü olan kişiler dergi çıkarır. Ben ülkenin neresinde olursa olsun çıkan her dergiyi kıymetli buluyorum. Özellikle Anadolu’da kendi çabalarıyla dergi çıkaran gençlerin önündeki en büyük engel seslerini duyuramamak ve derginin sesini daha geniş kitlelere ulaştıracak isimlere ulaşamamak. Ben, samimiyetle bana gelen ve dergileri için çalışma isteyen gençleri geri çevirmemeye çalışıyorum. Çünkü bu cesur gençleri yalnız bırakmamak gerektiğine inanıyorum.

Edebiyat dergilerini çok önemseydiğinizi biliyoruz. Her ay onlarca dergiyi okuyup inceliyor ve değerlendirmelerinizi dünyabizim.com’da yayımlıyorsunuz. Bu, özellikle Anadolu merkezli dergilerinin varlıklarını görünür kılama adına çok kıymetli bir çaba. Bu yıl TÜRTEB tarafından verilen Dergi Ödülleri’nde “Dergi Dostu Yazar” seçildiniz, bir kez daha tebrik ediyoruz. Buradan hareketle şunu öğrenmek isteriz: Edebiyat dergileri niçin önemlidir ve nasıl bir boşluğu doldurmaktadır?

Kendim için bir serlevha olan sözü buraya da alıyorum; Dergisiz edebiyat olmaz. Tanzimat’la birlikte hayatımıza giren dergiler edebiyatın mihenk taşı, olmazsa olmazı. Onlar sayesinde yaşayan edebiyattan haberdar oluyoruz. Dergiler sayesinde yeni düşünceler okuyucularla aktarılıyor. Yeni yetenekler dergilerin ocağında yetişiyor.

Edebiyatın canlı yüzünün en somut göstergesidir dergiler. Süreli yayın olması da bir devamlılığa atıf yapması bağlamında dikkate değerdir.

Dergi edebiyatın rengidir. Benim kırmızı çizgilerimden biridir dergi. Bana yazdıklarını gösterenlere sorduğum iki soru var: “Kimleri okursun, hangi dergileri takip edersin?” Eğer bu soruların cevabı netse yazılanlara bakarım. Yoksa “Önce kendine yol arkadaşları bul.” diyerek yolcu ederim genç yeteneği.

Çoğu zaman genç yazarların edebiyat dergilerine gönderdikleri öyküler yayımlanmamaktadır. Gençlerin öyküye, edebiyata küsmemesi ve şevklerinin kırılmaması için onlara neler tavsiye edersiniz?

Gençlerin yazma konusundaki en büyük hatası aceleci olmaları. Bir anda görünür olmak istiyorlar. Ayrıca yazdıklarının kritik edilmesine de pek tahammülleri yok. Kimseyle paylaşmadıkları metinleri dergilere gönderiyorlar. Yazdıkları bir karşılık bulmayınca da en kolay yol olarak dergiye kabahat buluyorlar.

Yazmak uzun bir yolculuktur. Ayrıca tek başına yürünecek bir yol da değildir bu. Sağlam metinler ortaya çıkarmak için donanımlı bir çalışma süreci gerekiyor. İnsanlar kendi hatalarına karşı çok net olamıyorlar. Yazdıklarının paylaşılması, bilgi alışverişinde bulunarak bir yol bulmaya çalışılması temeli sağlam metinlerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Hazırlıksız yola düşünülünce ve karşılık bulunmayınca; “çete dergi, merkez dergi, ekip dergi, kapalı dergi...” gibi yakıştırmalar dillendiriliyor. Yola hazırlıklı çıkmakta fayda var. “Benim yazdıklarım kimse müdahale edemez, bir harfini bile değiştiremez.” Yazdıklarını kutsal metin gibi görenlerin çok da esamesi okunmuyor.

Eğitim görmüş insan sayısının oldukça yüksek olduğu ülkemizde gazete, dergi ve kitap satış oranlarının son derece düşük olduğunu söylemek yanlış olmasa gerek. Eline kalemi, klavyeyi alan hemen herkesin yazar/sair pozlarına büründüğü ortamda okuyucu kıtlığını nasıl açıklayabiliriz?

Böyle bir gerçek var ne yazık ki. Kaleminden uzaklaşıp da klavye baş tacı edilince yazmak daha kolay bir eylemiş gibi algılandı. Kalemle yazmak bir emek istiyordu çünkü. Durum böyle olunca klavye başına geçenlerin kendilerini yazar olarak ilan etmeleri de kaçınılmaz bir son olarak hayatımızda yer etti. Bu kadar kişi yazınca da okuyacak kişi kalmadı.

Elbette ben çok da karamsar değilim. Bireysel olsa da küçük çaplı faaliyetlerle okuma etkinlikleri diri tutulmaya çalışılıyor. Okumaya dair yapılan her türlü etkinliği kıymetli buluyorum. Bundan sonra artık toplumsal bir değişimden çok bireysel faaliyetler ile bazı hissiyatlar canlı tutulmaya çalışılacak. Dünya böyle bir oluşuma doğru çoktan sürüklendi.

Yazının yeri; kitaptır, dergidir. Anlık yoklamaların tezahürü olan cümle yağınlarına edebî bir değer biçmemek gerek. Alt yapısı olmalı yazılan her cümlenin. Beslendiği kaynağın izleriyle yol almalı cümleler. Yine konu aynı noktaya geliyor; yazmaya başlamadan önce iyi bir okuyucu olmanın ardına düşmeli gençler. Gönül hanelerini doldurmalı ki ortaya yüz akı olacak çalışmalar çıksın. Sosyal medyanın tıklama sayıları ne yazık ki geleceğe kalmıyor.

Son olarak Dört Mevsim Edebiyat ile ilgili görüşlerinizi öğrenmek isteriz.

Dört Mevsim Edebiyat dergisi, milli eğitim bünyesinde çıkan bir dergi. Hem de bir ilçede. Bakıyoruz derginin sayfalarına; tam anlamıyla bir edebiyat dergisi var karşımızda. Dergi bir sevdadır, adanmışlıktır. Mehmet Yıldız Hoca'mın geçmişten gelen birikimi, edebiyat dünyası ile olan irtibatı, genç ve dinamik arkadaşların desteği ile ortaya kıymetli bir dergi çıkmış. Severek takip ettiğim ve fırsat buldukça da yazdığım bir dergi Dört Mevsim. Dergiye emeği geçen herkesi can-ı gönülden kutluyor, nice sayılara ulaşmanızı diliyorum.

Çok teşekkür ediyoruz.

BİR ÇOCUĞUN GÖZÜNDEN MÜŞTEREK YAŞAM ANLATISI: PIANO PIANO BACAKSIZ

İsmail ÇAKMAK

1980'li ve 1990'lı yılların sinema anlayışına özellikle 1980 darbesinin getirdiği kasvetli hava hâkim olmuş ve bu hava aydınlar tarafından bir nebze olsun kırılmaya çalışılmıştır. Bu dönem filmlerinin muhtevasına bakıldığında yönetmenlerin daha çok "bunalım"ı anlatması, bu manada tesadüf bir yaklaşımın olmadığına göstergesidir. Yönetmenler bu baskılamaya, filmleriyle -çok sert olmasa da- direnişçi bir söylemin girizgâhı niteliğinde

bir tavır sergilemişlerdir. Örneğin bu söylemin beyanı olarak *Sen Türkülerini Söyle* (1986), *Dikenli Yol* (1986), *Sis* (1988), *Av Zamanı* (1988) filmlerini saymak mümkündür.

90'lı yıllardaki yaşanan kırılmaların nedenlerinden biri de Yabancı Sermaye Yasası'nda yapılan değişikliklerle yabancı şirketlerin Türkiye'de film göstermesi ve dağıtım hakkı elde etmesidir. Bu durum Türkiye'de sinema sektörüne bir canlılık getirmiş olsa da uzun vadede daha büyük sıkıntıların kapılarını aralamıştır. Bazı yazarlar tarafından "Hollywood Darbesi" olarak isimlendirilen bu dönem yerli sinemayı tahakküm altına almıştır. Yeşilçam'ın kendine has bir endüstrisinin olmayışı ve yeni tekniklere uzak kalması bu tahakkümün pergelini genişletmiştir. Sonraki yıllara bakıldığında bu durum çok da değişmemiştir. Üretilen film ile vizyona girme şansı yakalayan film arasında bir paradoks vardır. Buradan çıkabilecek en sarıh yorum, çekilen her film vizyona girme şansını elde edememiştir. Yaşanan bu değişimler seyirci profiline de tesir etmiş, yerli sinemanın daha çok gerilemesine neden olmuştur. Dünyadaki teknolojik gelişmeler de sinemayı derinden etkilemiştir. Bu yıllarda (90'lı) Turgut Özal hükümetinin özel televizyon yayıncılığına izin vermesi de yaşanan hadiselerle başka bir boyut katmıştır. Kültür Bakanlığının Türk sinemasına yapım desteği verdiği yıllar, yine 1990'lı yılların başıdır.

Hâl böyle devam ederken 90'lı yıllarda ısrarlı ve yürekli yönetmenler filmler üretmeye devam etmiştir. Yönetmenler mezkûr yıllarda oldukça marjinal konular işlemiştir. Bunlardan bir tanesi de "Piano Piano¹ Bacaksız/ Evimizin İnsanları²" (1990) filminin yönetmeni Tunç Başaran'dır. Film; Kemal Demirel'in aynı adlı eserinden sinemaya uyarlanmıştır. Kemal Demirel aynı zamanda senaryo kadrosu içinde de yer almıştır. Olaylar bir çocuğun gözünden, 1940'lı yıllarda -II. Dünya Savaşı- İstanbul'un fakir semtlerinden Kasımpaşa'da geçmektedir. Filmin görüntü yönetmeni, Colin Maunier, oyuncularını ise; Rutkay Aziz, Emin Sivas, Serap Aksoy, Ayşegül Ünsal, Menderes Samancılar, Suna Selen'dir. Hikâye; eski bir konağın -10 haneli- odalarında farklı hayatlar yaşayan bir avuç insanın ayakta kalabilmek için birbirlerine umutla tutunmalarıdır.³ Konakta elektrik ve su bile yoktur. Çocuk bir karakterin (Kemal) gözünden anlatılan olaylar zincirinde, herkes birbirinin hâlinden anlar vaziyettedir. Kimse ötekenden şikâyet etmeden yaşamaya devam eder. İki ana karakter -Kerim dayı ve Senai abi- üzerinde yoğunlaşan filmde, Bedriye teyze, Hatice nine, anadan doğma sakat olan Necmi ve arabacı Tefvik diğer yan karakterleri temsil eder. Konaktaki insanlar kaderlerinin de ortak olduğunun farkındadır âdeta. Her ne kazanılmışsa beraber tüketilmektedir. Kemal, kendi dışındaki dünya ile bazen yüzleşse de buradaki dayanışma onu kendi dünyasının bohemliği konusunda çok da düşündürmez. Kemal'in babası ara sıra eve uğrar. Kumarcı Hasan olarak nam salmıştır civarda. Kemal ise yazlık sinemalarda çalışarak evine yardımcı olmaya çalışır. Ayağında ayakkabısı dahi olmayan Kemal, konakta kendi

yaşlarında bir kızın ayakkabılarını alır ve giyer bazen. Bu onun için de en büyük mutluluklardan biridir. Konağın zor günlerinde iki güzel adamı vardır: Kerim dayı ve Senai abi. Kerim dayı, İtalya'ya gitme hayali olan, kültürlü biridir. Odasında pek bir şey olmayan, duvarında İtalya'ya gideceği gün giyeceği takımı asılıdır. Kemal'in sohbet arkadaşıdır Kerim dayı. Ayrıca Senai abinin, karısı Feriha'ya olan aşkını dinler sürekli. Senai abi, umut dolu ve bilge bir adamdır. Berlin'e felsefe eğitime gitmiş, fakat tamamlayamadan geri dönmüştür. Filmin sonunda savaştan dolayı orduya alınır.

Kemal üzerinde etkili olan diğer bir karakter de konağın zor zamanlarında bir anda beliren Hızır amcadır. Bu karakter, konağın "güç" timsalidir. Filmin sonlarına doğru, Kerim dayının, Kemal'e çizme aldığı sahne ile dayanışmanın altı bir kez daha çizilir. Kerim dayının konak insanları için son yaptığı iş dolandırıcılık olsa da bu durum göze çok batmaz ve olumsuz bir tablo çizmez. Çünkü kendi içinde "diğer insanların düşüncelerini pek önemsemeyen bir profil" olarak beliren Kerim dayı, buradaki insanların hayatlarını kurtarmıştır neticede. İnsanlar konaktan ayrılır ve yeni bir hayat kurmak için yola düşerler. Kerim dayı, odasında çuvalın içindeki İtalyan usulü takımını giyer ve usulca kameradan kaybolur.

Sonuç

1990'da bahsi geçen onca olumsuzluğa rağmen yetmişin üzerinde film çekilmiştir. Berdel, Devlerin Ölümü, Eskici ve Oğulları, Gizli Yüz, Hacı Kararı, Hasan Boğuldu, Karartma Geceleri, Tatar Ramazan ve Yalnız Değilsiniz bu yıllardaki bazı filmlerdendir. Bu yıllarda konuları itibarıyla çeşitlilik oldukça fazladır. Tunç Başaran da bu filmiyle hem sınıfsal farklılığa hem de yoksulluğun kendi içindeki handikaplarına değinmiştir. Yönetmen burada paylaşmayı, mücadeleyi merkeze alarak olumlu bir tablo çıkarır karşımıza. Sevgi ile birçok yaranın iyileştirilebileceğinin mesajı verilmeye çalışılmaktadır. Filmin Yunus Emre'nin dizeleriyle başlaması, sondaki mesajla örtüşür. Piano Piano Bacaksız/Evimizin İnsanları filmiyle Tunç Başaran, 10. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde Fehmi Yaşar'la (Camdan Kalp) "En İyi Film Ödülü"nü paylaştı (1991). Aynı zamanda 65. Akademi Ödüllerinde Türkiye'nin Yabancı Dilde En İyi Film Dalında Oscar Adayı olarak seçildi. Tunç Başaran, 2019 yılında aramızdan ayrıldı. Geride bıraktığı filmler hâlen izlenmektedir. Bunlar arasında; *On Korkusuz Adam* (1964), *Kara Memed* (1964), *Hayat Kavgası* (1964), *Horasan'ın Üç Atlısı* (1965), *Fatih'in Fedaisi* (1966), *Büyük Kin* (1967), *Kara Davut* (1967), *Gönüllü Kahramanlar* (1968), *Acı ile Karışık* (1969), *Gölgedeki Adam* (1970), *On Küçük Şeytan* (1971), *Delioğlan* (1972), *Biri ve Diğerleri* (1987), *Abuzer Kadayıf* (1999), *Sinema Bir Mucizedir* (Memduh Ün ile, 2005) sayılabilir.

Kaynakça

Agâh Özgüç, *Ansiklopedik Türk Filmleri Sözlüğü (1914-2014)*, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul 2014.

Emir Ergün, *1990 Sonrası Türk Sinemasında Film Anlatı Yapılarına Karşılaştırmalı Bir Bakış*, İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.

Gözde Baltacıoğlu, *Victor Paskov'un "Georg Henih'e Ağıt" ve Kemal Demirel'in "Evimizin İnsanları" Başlıklı Eserlerinin Karşılaştırılması*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Slav Dilleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.

---

¹İtalyanca "yavaş yavaş" anlamına gelen bir ikilemedir.

²Bu eser ilk olarak 1985 yılında yayımlanmıştır. İlk kısım sürekli değişen bazen de kendini tekrar eden anıları; ikinci kısım ise yazar Kemal Demirel'in çocukluğundaki iki önemli kişiye -Kerim dayı ve Senai abi- yazdığı mektupları içermektedir.

³Film, Yunus Emre'nin şu dizeleri ile açılır:

Gelin tanışık edelim

İşin kolayını tutalım

Sevelim sevilelim

Bu dünya kimseye kalmaz

BEN GELDİM

Buket UÇAR

“Geliyorum.” diye yazıyordu iki kalbin arasında. “Ya!” dedi heyecanla, gözleri ile birlikte güldü dudakları. Ne çok özlemişti onunla aynı havayı solumayı hayatı paylaşmayı varlığını... Elini saçlarına götürdü, yüzüne doğru gelen birkaç tel saç kulağının arkasına aldı, durmadı teller orada, çıktı yine döküldü yüzüne. “Çok özledim seni.” dedi cıvıldaayan yazılar. “Ben de...” diye harfler birbiriyle dans etti. “Ne zaman ayrılacaksın oradan?” diye yazdı sabırsızlanarak. “Yarın sabah yola çıkacağım.” cevabı geldi. Mutluluktan dans eden emojilerle cevabı karşıladı, kalp atışları yandı yandı söndü ekranda. “Yemek yapacağım şimdi.” dedi. “Bana da yap!” “Yaparım.” “Elinin tadı olsun içinde, kalbinin sıcaklığı, yüzünün güzelliği...” “Tamam.” dedi gülücüklerle. “Bir de terlik giyme, yumuşacık bas yere.” diye ekledi.

Yola çıktığında hava yağmurluydu. Ne çok severlerdi yağmuru, yağmur damlalarından doğaya yayılan melodiyle dans etmeyi. Kendi topraklarına yağmurun getirdiği bereketle şiirler dikerlerdi dillerinden sözcüklere, şiirler toplarlardı gönüllerinden. Sessiz harflerden oluşan iki kişilik lisandan akardı birbirlerinin gözlerinden gözlerine bu şiirler. Ardından gülümseyen güneşle ısınıp gökkuşağına renk olmayı bilirlerdi. Camı açtı, yağmurun sesini dinledi. Her yağmur, nerede olursa olsun, onu getirirdi yanına. Karşıladı onu içeriye vuran damlacıklarla; kokladı, dinledi, sarıldı ona. Elinden tuttu yağmurun, yüzüne götürdü elini. Karşısına aniden çıkan bir arabayla yola hâkimiyetini kaybetti, her şeyi bir anda unuttu, hayatta kalma arzusuyla beyni bütün uzuvlarını harekete geçirdi. Arabayı sol tarafından kurtarıp sağdaki arabayı, kaygan yolda, kıl payı geride bırakarak yola koyulması saniyeler almıştı ancak çaba gerektiren bu iş ona bir ömür geçmiş gibi geldi, gözlerinin önünden de bir ömür geçti. Bu durumdan kurtulduğuna sevinirken olası bir kazayı hayal bile edemedi. Uzun sürmedi telaşı, önce tedirgin sonra normal bir şekilde yoluna devam etti. “Yağmur çaysız olmaz.” düşüncesiyle durdu yol üstündeki bir tesiste. Zaman varken hayattaki fırsatları değerlendirmeliydi. Son yıllarda yaşamdan ayrı kaldığı zaman ona ertelememeyi öğretmişti bir de hayatındakilerin kıymetini. Şimdi çay içeceği yeri görse ne çok kızardı ona “Burada mı içeceksin? Hiç dikkatli değilsin.” derdi. “Olsun, çay akla gelince beklemez.” dedi, girdi içeri. “Usta, iki çay dedi cıvıldaayan sesiyle.” Bir adamın iki çayı ne yapacağını anlamayan garson çocuk, ardından gelecek birini bekledi. Çayı masaya getirdiğinde kimse yoktu adamın yanında. Çayları bıraktı, kenara çekildi, izlemeye başladı. Bir o bardaktan bir bu bardaktan çay içen adama baktı şaşkın şaşkın. Deli sandı adamı ama deliye de benzemiyordu. Elindeki telefona bir şeyler yazıyor, ara sıra da fotoğraf çekiyordu. Bir şair

olmalı ya da fotoğrafçı diye düşündü, sıyırdı kendisini düşüncelerden “Ohoo! Her gelen müşterinin hikâyesini çıkaracaksam âlim olurum ben burada.” diyerek güldü. “Oğlum üç çay daha getir!” dedi sağ taraftaki masadan gelen ses. “Hemen geliyor ağabey!” Neyse ki o masadakiler üç kişiydi.

Araba yolda ilerledikçe ağaçların yaprakları arasından hasretinin gülümseyen yüzünü gördü, nehirlerin coşkuyla akan sesinde içine dolan sevgisini buldu. “Ah be hayat hep geç kaldım seni yaşamaya! Her şeyin zamanı var biliyorum da gönlüme dinletemiyorum işte. İstediklerimiz istediğimiz vakit akmıyor ki önümüze.” diyerek sayıkladı, sonra vazgeçti hayatı hayata şikâyet etmekten. Yolda ilerledikçe onu hatırlatacak ona benzeyen nesnelere aradı gözü, onunla birlikte yolculuk demekti bu. Ani bir kararla arabasını sağa çekti. Telefonunu eline aldı. “Neredesin?” “Az kaldı canım.” Sana yemek yaptım.” “Ellerine sağlık.” İçini bir sevinç kapladı. Ne çok seviyordu onu. Sevgisi gürül gürül akıyordu ona. Delirmek geliyordu içinden, delirdikçe zamanı geriye sarmak hayatına onu yaymak kollarıyla hayatı kocaman kucaklamak tüm boşlukları onunla doldurmak istiyordu.

Yolculuğu bitmek üzereydi. Bu tatil ona çok iyi gelmişti. Düşünmek, düşüncelerini düzene koymak, izleyeceği yolu çizmek için yalnız kalmaya ihtiyacı vardı. Planladıklarını ancak bu şekilde gerçekleştirebileceğini biliyordu. İşlerini halledebilmenin mutluluğunu yaşarken içini bir sıkıntı kapladı, her sonda kapılırdı bu duyguya. Telefonunu elinden bıraktı, arabayı tekrar çalıştırdı. Gönlüne sükün eden yıllar ve yılların biriktirdiği tortuların ağırlığında tekrar yola koyuldu. Deminki heyecanından eser yoktu. Yaklaşıyordu yolun sonuna.

Sofrayı heyecanla hazırladığını hayal etti. Onun en çok sevdiği yemekleri yaptığını, daha bir özenle mutfakta uğraştığını getirdi gözünün önüne. Siyah saçlarını açarak, yüzüne gelen tutamı tepeden bağlayıp gerisini omuzlarından aşağı bıraktığını düşündü. Bilirdi yüzüne dökülen saçlardan hoşlanmadığını. Saçlarını yol kenarından burnuna gelen çiçek kokularından kokladı. “Salatayı en güzel tabağa koymuştur, zeytin de vardır üstünde. Kalp atışları da hızlıdır belki.” diye geçirdi içinden. Gülümsediğini gördü onun, gülüşüyle çiçeklenen yüzünü. “Gözlerinde bensizlik birikmiştir şimdi.” dedi duyulur bir sesle. Bundan sonra kalan ömrünü bozdurup destelediği zamanı ona harcayacaktı. Gözlerindeki onsuzluk silinecekti böylece. “Onun için ne yapsam az, onu nasıl sevsen az.” dedi, bu defa sessizdi.

Yaklaşan zamanın telaşıyla salatayı tabağa aldı, üstüne rastgele zeytinler attı. Aniden çalan kapının zili ile irkildi. Zilin sesi ile kalbi dışlarında zonkladı, ellerine karıştı, diline dolaştı. O heyecanla “Yemek hazır!” diye bağırды harfleri uzatarak. Ayağındaki terlikleri fırlattı kenara.

Arabayı garaja park etti, telefonunu cebine koydu, arabadan çıktı. Bagajdaki valizini kamera ekranına ağır çekimle yansıyan görüntülerle önce

yukarı kaldırdı sonra indirdi yere, bagaj kapağını kapattı. Kendisi öne geçti, valizini ardından çekti, kafasını dimdik yukarı kaldırdı, çıktı garajdan. Yavaştan yeryüzüne örtüsünü seren akşamı aldı gözüne, gözlerini sımsıkı yumdu, derin nefeslerle içine huzuru davet etti. Takındığı tavırla hızla yürüdü apartmana doğru. Asansör yukarı çıkarken düşünmekten alıkoyamadı kendisini. Hayat bu asansör gibi insanları bir aşağı bir yukarı oynatıyordu ama ne gariptir ki insan bir şekilde alışıyor önüne çıkan hayatı yaşamaya. Tekrar derin bir nefes aldı, zile dokundu, gittikçe yaklaşan ayak seslerine bıraktı kendisini, terlik sesiyle bu.

Karşısında onu gören karısı ağız açık bir şekilde kaldı kapının ağzında. “Neden haber vermedin? Geleceğini bilseydim yemek yapardım sana.” dedi şaşkınlıkla. “Aç değilim, gerekirse dışarıdan söyleriz. Üzülme.” dedi, ağız hâlâ açık olan karısının dudağının kenarına bir öpücük kondururken. “Çay demleyeyim sana. Yağmur da yağdı az önce, seversin sen, balkonda içeriz istersen.” “Yolda iki bardak içtim telaş etme, biraz dinleneyim bakarız.” diye geçiştirdi adam. Telefonunu eline aldı; gün boyunca yazılan yazıların, dans eden sözcüklerin, kalplerin, gülücük fırlatan emojilerin altına yazdı. “Ben geldim.”

İki yılı sadece kısacık bir mola dışında ayrı geçirmek zorunda kalmışlardı görev icabı. Artık ayrılık bitmişti. Yolların yollara kapandığı dağ başlarında, hayalin bile kendisine yer bulamadığı hayat, kaldığı yerden devam edecekti akmaya. “Ben geldim.” dedi heyecanla. Karşısında yemek kokularına karışmış kokusuyla karısını görünce hiç ayrılmamış, ayrılık onları kucaklamamış gibi geldi. Sarıldı önce ona sonra uzayıp bir kısmı omuzlarından aşağı dökülen siyah saçlarına. “Çok güzel kokuyor yemekler.” dedi yol yorgunu adam. “Çay da yaptım sana” dedi kadın. Çaya olan aşkını bilirdi. “Çay içtim yolda, hem de iki bardak. Bak fotosunu da aldım, göstereyim sana.” Telefonundaki yan yana duran iki bardaktaki çayı gösterdi karısına. “Biri sana, biri bana.” “Delisin sen!” “Sana!” dedi karısının çıplak ayaklarına bakarken, muzipçe de basarken.

“Hadi gel, bir şeyler de hazırladım çayın yanına.” diyerek odaya girdi karısı. Kahramanlarının repliklerini bir kez daha okudu, son noktasını da koydu yazdıklarına. Kurmacanın sınırlarından sıyrıldı istemeyerek. Kurduğu dünyada son nefesini verirken elinde çay bardakları ve çaydanlıkla balkona doğru giden karısının sesiyle nefesini gerçek hayata geçirdi. Kadının arkadan topladığı kumral saçlarını tokasından kurtararak onu takip etti. “Geldim.”

GÖNDERİLMEMİŞ MEKTUPLARIN SONUNCUSU

Eylül Zülâl KASIM

R ayların üstüne salınıp giden bir tren kadar yaşlı aramızdaki zaman ve hiçbir şey sona ulaşmıyor bu gidip gelişlerde. Bunca yıl, ihtimaller umut çoğalttı yüreğimde. Arkada kalan her zaman daha çok yara alır ya acıyı hissetmeyecek kadar nasırlaştı artık kalbim.

Kaç kez sen uyurken geçtim şehrimden. Güneş ateş topu gibi denizin içinden yükselirken balıkçı tekneleri martıları selamlıyordu. Dalında eskimiş yaprak, uyanan günle yeni elbisesini giymeye hazırlanıyordu. Yol şahit, karanlık şahit...

“Denize kıyısı olan kentlerin limanları sıkıcı olur.” diyor şair. Öyle mi gerçekten? Sen beklemeyi bilseydin yine sıkıcı olur muydu limanlar?

Beton duvarlar arasında ışığa hasret kalmış sardunya gibiyim. Yaşamışım, yapraklarımdan belli ama çiçeğe duramadan mevsimi kaçırmışım. Yeşilim yeşil olmasına da cılız yapraklarım kokusunu salamadan yaşlanmış.

Sen bütün mevsimlerde yaşadın. Bir gölge ardınca sürüklendi bedenim. Uzadın, kısaldın. Yollar engebeliydi, sendeledin. Düştün. Eline batan taş parçalarına aldırmadın. Daha da kanattın yaralarını. Dönüp gölgene baktın. Baktıkça uzadı ellerin, kolların... Sen gerçeği bulmak isterken bir hayalin içinde kaybolup kaldın. Gölgen bile yamukken kim inanır doğruluğuna?

Dün bir günahı avuçlayan ellerin şimdi yakarış peşinde... Dilin affedilmeyi, gönlün onun gönlünde olmayı diliyor.

Kırık aynalardan arta kalan yaşanmışlıklar devşirdin. Kendine küstün. Aynanın içindekilerle barıştın. Düz saçlarının rüzgârıyla serdin yıllar öncesini önüne. Uzaklıkça uzadı yollar, kıvrıldıkça en yükseğe çıktın.

Beklenmediğin kapılarda durdun. Küçük bir oyuktan baktılar yüzüne. Yüzlerini bile göstermediler. Döndün, gittin. Otobüs duraklarında sayıkladın. Uçurumlar sığmaz oldu rüyalarına. Her seferinde yine uçurumların tekinsiz uykularına sığındın. Parça parça oldu ruhun. Gündüz gözü gördüğün rüyalardan uyandın. Terk ettiğin ne varsa onlar da geldi. Sıkış tıkış oturdunuz durakta.

Gönderilmemiş mektuplar arasında kayboldun. Sahibine değmemiş sözlerin dağıldı yüreğini. En acıklı türküler dolandı diline. Bahçedeki yeşil çınarın dibinde boyunu boyuna uyduramadın. O sana yâr olmadı, çığılığını da

kimseye duyuramadın. Cızırtılı bir plaktan yılanmış ezgiler değdi kalbine. Öznesiz bir cümle peşinde sana verilen tüm günleri eskittin.

Bir umudu büyüttü kalbin, suya düşen renkler üstünde. Düşündüklerin teknenin üstündekilerden daha fazlaydı. Bulutlar oluştuğça suyun üstünde bir kez vurdun fırçaya. İrili ufaklı damlalar düştü yeniden tekne. Sana mahsus bir bahar döküldü suya. Bir damla kırmızı boya, çiçeğe dönüştü sen dokunduğça. Taradıkça teknedeki bulutların saçlarını, iç içe geçen her damlada yalnız kendine has bir bahçe yarattın. Gel-git çizgiler çektin suyun üstüne. Aynısını bir daha asla yapamayacağın bir resmin içinde kayboldun. Bir girdapta yitip gitti teknende açtığın çiçek.

Yine ona gidiyorsun arsız bir umutla. Söyleyemediğın sözler senden önce yola koyuldu bile. Dokunduğın bütün bedenlerin kokusu genzini yakıyor şimdi. Çürümüş et parçalarından, küflenmiş nefeslerden, bakış yanığı bedenlerden tiksiniyorsun. Pişmanlık, yitirilmiş bir duygu; belleğinde hiç kalmamış izi. Hesabını tutmadığın günler, hesap soracak oluyor; kaçırıyorsun. Yıllarca hatırlamıyorsun. Ama şimdi kitap arasından düşen bir fotoğrafın izinde mektuplara hapsedilmiş bir sevdanın izini sürüyorsun.

Bütün hikâyeler anlatıldıysa, bütün öyküler kurgulandıysa, bütün şiirler söylendiyse sen neyle affettireceksin kendini? Cebinde sakladığın kelimeler, hangi şiirden çaldığın dizeler? Oturulmamış adresler, sana ait olmayan isimler şimdi bir bir dökülür ortaya. Hiçbir yere gitmemiş, yorulmamış adımların denize kıyısı olan o şehrin karanlıklarında hesap sorar şimdi senden.

Utancın belleği zayıfmış, çabuk unutturmuş. Unuttun mu sen de utançlarını? Arındın mı gürül gürül akan nehirlerde? Kokuşmuş yaşamdan gerçekten çekip alabildin mi gölgeni? Temiz çarşaflarda deliksiz bir uykuya teslim oldun mu? Kadim, yılışık bir dürtüye tek başına karşı koydun mu? Duygularının hesabı ellerinden sorulacak, biliyorsun bunu. Artık meczup bir gülümseyişin ardı sıra yürümeyecek kalabalıklar. Adın kayıtlara ölü diye geçecek ama sen ölmeyeceksin. Öldü bilsinler diye yalvaracaksın. Öteki dünyanın koynundan sonu gelmeyen kâbuslarla geri geleceksin. Bir kez daha sürgün edileceksin kendine.

İki kişilik olan hiçbir şey yok aramızda. Sen gelmedikçe söylemediğın sözlerin de gelmesin. Müstear isimle boş mektuplar gönderme bana. Ben artık senin bildiğın adreste oturuyorum.

Vuruşmadığın cephelerden yaralı dönmeye alışsın kalbin.

KİTABIN ORTASI

Mehmet Mustafa ERDAL

Eğitim, öğretmen rehberliğinde çeşitli araç ve yöntemler kullanılarak gerçekleştirilen bir faaliyettir. Çağın getirdiği birtakım gelişmelerle birlikte eğitim araçları da çeşitlenmiştir. Ancak bu gelişmeler ne yönde olursa olsun öğretmenin eğitimdeki merkezî rolü ve onun en temel aracı olan ders kitapları hiçbir zaman ihmal edilemez. Bu bakımdan ders kitaplarının hazırlanmasına ne kadar özen gösterilse azdır.

Günümüzde bu yaklaşıma aykırı hareket ediliyor olsa gerektir ki şirazesinden çıkan ders kitapları, her yönden öğrencinin elinde birkaç haftada tel tel dökülmeye başlıyor. Bu hususta yapılan eleştirilerin, ders kitabının sadece bir araç olduğu görüşüyle savuşturulmaya çalışılması hakikate uzak düşmektedir. Doğru bir amaç uğrunda çalışılıp güzel sonuçlar elde edilmek isteniyorsa bu yolda kullanılan araçlar da o güzelliğe yaraşır olmalıdır.

Bu kitapların arzu edilen niteliklere sahip olmaması öğretmeni de öğrenciyi de farklı arayışlara sevk ederken ders kitaplarını atıl hâle getirebiliyor. Liseye, üniversiteye hazırlanan son sınıf öğrencileri için birtakım hazırlık kitapları belki kullanılabilir ancak güçlü konu anlatımına sahip ders kitapları sayesinde ara sınıfların gündeminde bu tür kitaplar olmamalı çocuklar böyle bir arayışa girmemelidir.

Geçmişte ders kitapları aile içerisinde kuşaktan kuşağa aktarılır, böylece aynı ders kitabını birkaç kişi kullanır, veliler bu kitapları eş dost, yakın çevreden temin etmeye çalışırlardı. Bunun çözüm olmadığı durumlarda ikinci el kitap satan yerlere müracaat edilir, yoksa son çare olarak yenisi kırtasiyelerden alınır. Bahsedilen dönemde bir hediye, bir tür miras gibi kuşaktan kuşağa aktarılan kitaba özenle bakılır, değer verilir ve kitap muhafaza edilirdi. Şimdilerde ise buna pek rastlanmamaktadır.

Ders kitaplarının sık sık değiştirilmesi öğretmenin bilgilerini tazelemediği gibi aynı kitabın uzun yıllar okutulması da öğretmeni köreltmez, aksine öğretmen kitabın kapağını açtığı anda, sayfalarını çevirdiğinde ne ile karşılaşacağını bileceğinden dersini o güvenle işleyecektir. Böylece ders esnasında öğrencinin kafasında öğretmeniyle ilgili çeşitli soru işaretlerinin belirmesine fırsat verilmeyecektir. Öğretmen önceki yıllarda okuttuğu için bu kitabın güçlü ve zayıf yönlerini bilecek, kıyısına, köşesine alacağı birtakım notlarla kitabı zenginleştirerek daha faydalı, verimli hâle getirecektir.

Alanlarının uzmanı olan kişilerin danışmanlığında, tecrübeli öğretmenlerden oluşturulacak komisyona hazırlatılan ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hiçbir ticari kaygı güdülmeden basılacak kitaplar en az on, on beş yıl okutulmalı. Bu kitaplar her yönüyle mükemmel olmalıdır. Örnek gösterilecek kişiler ve eserler konunun imkân verdiği ölçüde kendi

medeniyet birikimimizden seçilerek çocukların kendilerine güven duymaları sağlanmalıdır. Hangi branşa ait olursa olsun bu kitaplarda kullanılan dil çocuklara dil zevki, Türkçe sevgisi aşılarken onların kelime dağarcıklarını zenginleştirmelidir. Kitaplara metin seçimi yapılırken türünün en güzel örneklerine yer verilmeli, kuru ve yavan metinlerden uzak durulmalıdır. Konu açıklamaları, değerlendirme soruları titizlikle belirlenmeli; grafik tasarımı, kâğıt ve baskı kalitesi üst seviyede olmalıdır. Ders kitapları lüzumsuz içerikle şişirilmemeli, öğrencilerin çantalarında yük olmamalıdır. Bu ağırlık hususu çoğu zaman sayfa sayısı ile değil, kullanılan kâğıdın cinsiyle alakalıdır. Öğrencinin her an yanı başında, ona her zaman iyi birer yol arkadaşı olması arzu edilen ders kitaplarının içerik zenginliği yanında kâğıdının cinsine de dikkat edilmeli, özellikle ışığı yansıtarak çocukların gözlerini yorup bozabilecek birinci hamur beyaz kâğıttan vazgeçilerek diğer kültür sanat kitaplarında kullanılan kağıtlar tercih edilmelidir.

Bu kitapların her bir sayfası, her bir satırı amaca hizmet edecek biçimde tasarlanmalıdır. Metinler seçilirken dersin süresi göz önünde bulundurularak kısa zaman diliminde seslendirilme imkânı olmayan çok uzun metinlere yer verilmemelidir. Metin seçimleri öyle yerli yerinde yapılmalı ki bu metinler, okuyanları alıntının yapıldığı kaynak kitaba sevk ederek okuma sevgisinin yüreklerde filizlenmesine vesile olmalıdır. Çoğu çocuk, kitap kavramıyla ders kitapları aracılığıyla tanışmaktadır. Bunun için ders kitapları her bakımdan onları cezbederek kitapla ünsiyet kurmalarına vesile olmalı, gözlerini korkutarak onları kitaptan soğutmamalıdır. Bu kitaplar öyle olmalı ki yıllar geçse de hazırlayanların isimleriyle anılmalıdır.

Ders kitaplarında kullanılacak görsel malzeme mümkün mertebe memleketimizi, milletimizi yansıtmalıdır. Karacaoğlu'nun: "İlleri var, bizim ile benzemez / Gülleri var, bizim güle benzemez" dediği hesap, birtakım kaygılarla kendi çocuklarımıza İngiliz, Amerikan sınıflarını, insan tiplerini örnek olarak sunma kolaylığından kaçınılmalıdır. Çocuklar ders kitaplarındaki fotoğraflara baktıklarında oradaki sınıfları kendi sınıflarına, öğretmenleri kendi öğretmenlerine ve öğrencileri kendi arkadaşlarına benzeyen kareler görmeli ki kendilerini tuhaf hissetmesinler.

Bütün ders kitaplarında Türk Dil Kurumunun mevcut kuralları baz alınarak imlâ ve noktalamada birliktelik sağlanmalıdır. Ders kitaplarının başına bir ön söz veya açıklamalar bölümü konularak kitapta yer verilen metinlerde yazarın imlâsına dokunulmadığı, burada görülen günümüz imlâ kurallarıyla örtüşmeyen durumların metni alıntılanan yazarın kullanımından kaynaklandığı belirtilmelidir. Böylece söz konusu kuralları öğretmekle yükümlü Türkçe ve edebiyat öğretmenleri öğrencileri nazarında güç duruma düşmekten kurtarılmalıdır.

Hasılı, güçlü bir eğitimde okutulacak ders kitabının da dört başı mamur olması, eğitimin kırk ayağı varsa kırkı da yere sağlam basmalıdır.

KADIN

Ayşegül SEZEK

Çalınmış hayatlarımız... Ellerimize kuru otlar tutuşturulmuş taze nergisler yerine. Bununla idare et denilmiş, kuru otlarla idare et. Gençliğini çaldık özür dileriz.

O içten gülen gözlerimiz solduğunda, aynalarda fark etmeyelim diye solan gözlerimizi ve hatırlamayalım diye içten güldüğü zamanlarını gözlerimizin, bir parmak bal çalmışlar ağızımıza birkaç tatlı sözle susturulmuşuz. İdare et işte yeter sana yalandan renklere boyanmış birkaç dışı güzel içi boş kelimeler...

Çalınmış hayallerimiz, yargılanmışız geleceğe umutla bakarken. Sen kimsin, denmiş bize sen kimsin?... Sen kimsin de hayal kurabilirsin? Kendi hayatının üzerinde hükmün ne? Çaldık ya hayatını senden ona hayallerin de dahildi söylemediler mi size?

İçi boşaltılmış bir bez bebek gibi köşede öylece sessiz ve ümitsiz kalmışız. Konuşturulmamışız, hislerimiz yok sayılmış, insan yerine konmamışız. Kıymete muhtaç olunca insan hassas oluyor çevresine, bir ufacak kırıntıdan besleyeceğiz belki yüreğimizi, yükselteceğiz tahammül seviyemizi diye pürdikkat kesliyoruz hayata ama maalesef, bakıyoruz yine ekmeğin yanık tarafı bize kalmış.

Hani o şiirlere konu kadınlar, adına şarkı yazılanlar neredeler? Bir biz mi kaldık böyle acılı böyle beyhude? Horlanmayan kadınlar neredesiniz? Hiç azarlanmamış, bir fiske tokadı yüzü tanımamış kadınlar? Hani öldürülmemiş ve çok sevilmiş ve de çokça yaşatılmış kadınlar neredesiniz? Kaç kişisiniz? Kirpiğine rüzgar değse korunan, tırnağı kırıldığında elleri öpülen, gözündeki yaşları akmadan silinen kadınlar neredesiniz?

Önemsenmek isteriz biz, anlamadığımızda tatlı kelimelerle izahı severiz. Saygı duymayı biliriz, ruhumuza dokunana... Sevmemize izin verirseniz sonsuz severiz biz, güzel severiz. Bahçeler bağlar başışlarımız her incitilmemişliğimize, bulutları aralarız her önemsenişimizde... Bir tatlı gülüşe bir ömrü feda eden kadınlarız biz.

Kaç gece gözyaşı ile Allah'a anlattık derdimizi, dilekler tuttuk, bazen arkaya atıp unuttuk, en çok da kendimizi suçladık? Biz ne yaptık? Ne yaptık da hak ettik sevgisizliği, azarlanmayı, aşağılanmayı, hakareti, şiddeti...

Sil gözyaşlarını yüreği gelincik çiçeği kadın, senin suçun değil bunca acı. Her şeyi sırtlanmaya alıştığından bu kabulleniş. Sen yaptın, senin yüzünden de, korkma söyle, sorun bende değil sende de hadi. Dök içini artık dök; içine attıkların umman oldu...

Çaldırma hayatını kimseye, kuru otlara razı olma... Bak bahar geliyor her yer çiçek, dağ bayır çiçek... Mis gibi kokuyor etraf, aç kollarını iki yana başını göğe kaldır bak hadi bak özgürce semaya.

ÖLÇÜLÜ UZAKLIKTA YAKIN BERABERLİKLER

Ramazan YILDIZ

Türk edebiyatının mümtaz fikir ve sanat dehası Necip Fazıl Kısakürek, ahir ömrünün sonunda yazdığı 'Evim' adlı şiirde, kaybolan değerlerin arkasından temel dinamiklerimizle ilgili enfes düşüncelerini ölümsüzleştirir. Lirizmin altın kafesinden, yukarıdaki özlü sözleri devleştirirken, 'Ölçülü uzaklıkta yakın beraberlik ' diye tarif ettiği komşuluğun gelenek atmosferindeki kayan yıldız sırrının, lahuti güzelliğini bizlere sonsuz senfoniden besteler...

Cemiyet hayatımızın mükemmel ve verimli işlemesi için komşuluk ilişkilerinin sağlıklı temeller üzerine oturtulması gerekmektedir. Kişinin, kendinden başlayarak dış dünyaya doğru ruhen ve bedenen güçlü olması ancak iyi bir aile sevgisi ve terbiyesi ile mümkündür. Bunun, sağlıklı kurulan aile ve komşuluk düzeylerine göre şekil alacağını bilmemiz gerekir. Dört duvar arasına sıkışıp kalmış, ruhunu bir mengene gibi sosyal ve kişisel sorunların altında bunaltan bir karakterden, hiçbir zaman huzur ve rahatlık meyvesi devşirilmez.

İslam tarihinin değerler skalası oluşurken, Allah'ın kutsal elçileri başta olmak üzere tüm kanaat önderleri, komşuluk vadisini, hayatının sihirli söz ve yaşam şekli ile tezyin etmişlerdir. Yakın tarihimizin tozlu sayfalarında unutulmaya yüz tutmuş 'İstanbul beyefendiliğinin' en mümeyyiz vasfı komşuluk ilişkilerinde öne çıkmıştır. O karakter, hayatın içinde' Çocuklar biraz büyük adam, büyük adamlar da biraz çocuk' olduğu için nesiller arası iletişim ağı komşuluk ve arkadaşlık bağlarının oluşmasında temel oluşturuyordu.

Müslüman komşusunun yaşadıklarını, empati yaparak yaşamaya kalkan gayr-i Müslim kişi, çevresi ile ramazan ayında sahura kalkmış, iftar topunun atılışında yaşanan tatlı koşuşturmayı çocukları ile birlikte teneffüs ederek, ilişki ağının çapını, havsalamızın sınırlarını zorlayan bir zirveye taşımıştır. Mutfağında pişirdiği yemeğin kokusunu, ulaştığı yere kadar tattırma zarafetinde bulunarak, ahlak nişanesinin en kalıcı sosyal bilim kuralını oluşturma yolunda inciler devşirmişlerdir.

Öyle ise İslam ahlakının geleneksel değerlerinin baş mimarı olan komşuluk ilişkilerimizi, yeniden gözden geçirip, tarihin tozlu sayfalarında kalan 'Klasik İstanbul beyefendiliği' kavramını canlandırmanın zamanının geçtiğini bilelim. Nedir 'İstanbul Beyefendiliği'(Çelik GÜLERSOY anlatıyor): - İstanbul

kültürü bir oranda ülkenin genel kültür düzeyinden kopmuş olmakla birlikte bir oranda da onu peşinden sürüklemiş ve zenginleştirmiş bir üst platform kültürü, rafine,arınmış, soylu bir kültürdür. Bu kültürün oluşmasında İstanbul'un payitaht olması ve şehirde çok sayıda sarayın bulunması tesirli olmuştur. Nerede ise saray halkı ile şehir halkının sayısı birbirine eşittir. (...) İstanbul kültürü lisanıyla, edebiyatıyla, şiiiriyle, musikisi ile kendine özel bir yer bulmuştur. Mesela mimariden örnek verecek olursak, boğazdaki yalısında, Süleymaniye'de ki konağında Koca Mustafa Paşa'nın Fatih'in orta sınıf Müslüman halkın oturduğu binalarda hep ayrı ayrı hususiyetler vardır. Kendi içlerinde dahi farklılıklar taşıyan bu özellik Anadoludan tamamen farklı mimari ürünler ürettiği gibi yine tamamıyla ayrı tipte insanlar da üretmiştir. (...) İstanbul'a mahsus özellikler arasında bir de erkek tipi vardır. Ona da İstanbul efendisi diyoruz.(...) Evvela ne değil oradan başlayalım. Bir kere zannedildiği gibi zengin olmak şart değil. Orta halli olabilir. Sonra saldırgan değil hislerine ve diline sahip olması şarttır. Sonra aşırı ve dengesiz değil, nefretinde ve muhabbetinde çok ölçülüdür. Sükûnetli, dengeli, merhametli ve medenidir. Kılık kıyafet çok lüks frapan olmaz, olursa ona efendi değil, "Monşer" denilirdi. Gösterişli değildir ama son derece temizdir. Kıyafetiyle zerafeti birbirini tamamlar. (...) her şeyinde sadelik hakimdi ama kültür ve irfanında şimdikilere göre çok gösterişli sayılabilir. O zamanki İstanbul kültüründe edebiyat; günlük hayatın içinde yaşardı. Efendi de edebiyat ve sanatla haşır neşirdi. Şifahi kültürü çok iyi bilir ve sohbette aktarırdı.

Karşılaştığı bir olay karşısında mutlaka bir şiiir, bir benzetme, edebi bir bağlantı kurabilir. Bir İstanbul efendisini kitapsız düşünemiyorum. Kitaplardan edindiği bilgileri de sohbetlerden çevresine aktarır. Konuşmasında edebiyat, tarih ve özellikle nükte akardı, hem de zarif nükte. Belki de efendilik vasfının ayrılmaz bir parçası nükte idi. (...) Eski kültürümüzde misafiri evde ağırlamak makbuldür. Lokantalar batılılaşma ile birlikte girmiş , daha ziyade Beyoğlu gibi semtlerde açılmıştır. Bilir misiniz o koskocaman kapalı çarşıda bile bir tek lokanta yoktu. Ama aşçı dükkanı vardı. Ama efendi orada yemek yemez, evde hanımının yaptığını yedi. Nasıl bir çiçek belli şartlarda yetişir yaşayabilirse İstanbul efendisi de belli şartların sonucuydu. İstanbul efendisi için esas olan bu dünya değil öbür dünya idi. İnsan kendini bu dünyaya göre değil öbürüne göre hazırlıyordu. Sadece insanları değil Allah'ı memnun etmek amaç olmuştu. İstanbul Efendisini değer yargıları içerisinde en önemlisi maneviyattı." Bizden sonraki nesillere bırakacağımız en iyi kültür mirası, yaşantımızdan birer zarafet libası taşıyan değerler değil mi?

Balkonumuzu ve bahçemizi kullanırken göstereceğimiz hassasiyet, kapımızın önünden geçen insana bakışımızın munis ya da ürkek bir ifade oluşu, hep aldığımız kültür ve terbiyenin bir dışa yansımasıdır. **Balkonda ızgara ya da kızartma yaptığımızda, hangi saf ve masum yürekleri kızarttığımızı bilsek fena mı olur? Evin içinde, kırdığımız bir cevizin ya da kayısı çekirdeğinin**

çekirdeğinin çıkaracağı sesle, hangi ruhların temellerini dinamitleyerek, ilişkileri sıradanlaştırdığımızı asla unutmayalım?

Ortak kullandığımız mekanlar, kullanılan kişiler kadar sorun ve itiraz hakkı doğurur. Bunu aza indirmenin tek yolu, uzlaşma kültürünü artırmaktır. 'Benim evim değil mi, istediğimi yaparım' inatçılığı, bizi maddeten ve manen yaralar. Bu davranışı sürdürmek; İslam kültürünün kadim gelenek yapısının içinde, tüm zamanlar yolculuğunda adaba aykırı, taravmatik bir ruh halidir.

Yaptığımız farklı bir yemeği komşuya tattırma fırsatını kollamak, kandil vesair özel günlerin bereket ve huzur saatlerini beraberce yaşamak, güven ve umudun diğer adresidir.

Çocuklar büyür, okulları biter, kızlar gelin olur, anneler yaşlanır, çocuklar delikanlı olur, mahallede racon keser. Hepsi geçer, ama 'Nisyan ile malul hafızada' kala kala hoş bir komşuluk ağının ördüğü tatlı bir kozanın, altın huzmeleri kalacaktır.

Komşunun acısını, yüreğimizin en derininde hissetmek, sevinçlerini beraberce yaşayacağımız bir mutluluk şölenine çevirmek, hayat düsturlarımızın altın çağına, huzur pınarlarından pırlıtlar sunmak... Ayıbını, ayıbımız bilmek, büyüğünü büyük saymak.. Küçüğünü, sevgimize muhtaç bilmek..

1990'lı yılların hemen başında aldığı yeni arabası ile ilk defa yaşlı annesini 250 km uzaklıktaki eskimeyen ve ilk komşularına götüren bir öğretmenin yaşadığı duygusallık, anne ve **komşuya olan sadakatin** hangi renginde açan solmaz gül olduğunu bir düşünün?

Fazla söze ne gerek, sözlerin sultanı Resul-u Zîşanın '**Cebrail bana o kadar komşuluğun öneminden bahsetti ki, neredeyse komşunun komşuya varis olacağını zannettim.**' ulvi hatırlatması, bizim kararmış ruh dünyamıza ışık tutmaya yetmez mi?

Ulvi hatırlatmanın pratik görev manzumesini de listeleyelim Hastalandığında ziyaretine gitmek, borç istediğinde temin etmek, acısını paylaşarak azaltmak, mutlu hallerini de yaşayarak çoğaltmak, **damını komşunun damından yüksek yapma ki, onun rüzgarına mani olmayasın.** (Modern çevre mühendislerine ve imar yetkililerine önemle duyurulur. Hadisi şerifi bir ilahiyatçı olarak okuduğumda, ders anlattığım sınıfta uzun süre sessiz dolaşmışım, öğrencilerim uyarımasaydı, herhalde sözün manevi ve estetik şokunun karşısında ilanihaye susmayı tercih edecektim. Bazen anlaşılmas lakırdıların karşısında, iç dünyanızı 7.5 şiddetinde sarsan yüce hakikatler önünde, sukut anafonda boğulmak, manevi yıkanmışlığınıza ve arınmışlığınıza ölümsüz bir pencere açmaz mı?)

Komşuluğumuzun ebedi, dostlukların hasbi, insanlığımızın daimi, kazançlarımızın bereketli, sofralarımızın Halil İbrahim letafetinde ve lezzetinde olması dileği ile...

DİNLEME BİLGELİĞİNE EREBİLMEK...

Tuğba NURLU ERTÜRK

Güzel konuşma teknikleri, etkili hitâbetin kuralları, söz söyleme taktikleri gibi uzayıp giden listelerce kitaplar, videolar, kurs ve seminerler ile pek çoğumuz karşılaşmışızdır. Ancak iş dinlemeye gelince fark ederiz ki bu eylem konuşmaya nazaran geri planda kalmıştır. Oysa iletişim dediğimiz meselenin bir ucunda söz söyleme varsa diğer ucunda ise dinleme ve anlama vardır.

Ancak günümüz koşullarının etkisi nedeni ile de hız odaklı olduğumuz için pek çoğumuz dinlemeyi bir külfet olarak algılıyoruz. Hepimizin söyleyecek sözleri var, kendini ifade etme arzusu var fakat birini dinlemeye ayıracak vakti yok. Dolayısı ile birbirimizi anlayamıyoruz da ve daha ötesi her geçen gün empati yetimiz biraz daha köreliyor. Karşımızdaki kişi konuşurken sabırsızlıkla bize söz sırasının gelmesini beklerken ya da karşı tarafın sözleri ile tuzak kurmaya çalışırken birbirimizi ne kadar anladığımızı düşünebiliriz ki?

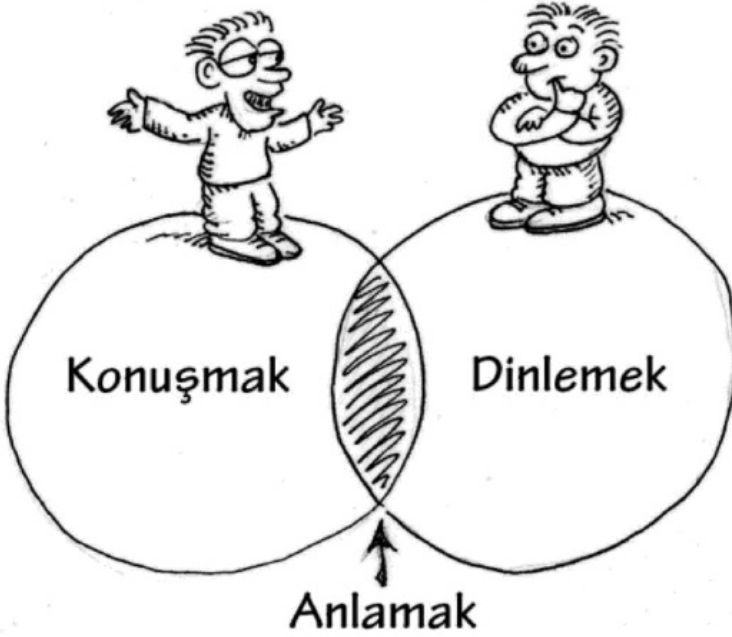
Birbirini dinlemeyen ve anlamayan toplumlarda sorunlar birikir, kargaşa yaşanır. Diğerinin sözünden, derdinden, acısından veyahut mutluluğundan haberimiz olmazsa bizi birbirimize bağlayan değerler azalmaya mahkûmdur. Dinlemediğimiz bir insanı anlayamayız, anlayamazsak sevinci ve kederi paylaşamayız. Bu yüzden diğerinin var oluşuna yabancı kalırız, zaman içerisinde biz de diğerlerinin nazarında varoluşumuzu kaybederiz.

Oysa dinlemek ve anlamak çabası pasif bir eylem gibi gözükse de bir varoluş tarzıdır. Dinlerken birbirimizin sözleri ve gözlerinde karşılıklı var oluruz. Birinin konuşması, bize kendisini anlatması demek bizim varlığımızın kanıtıdır. Tam da sosyal bir canlı olmamızın ispatı gibidir bu durum.

İnsan birini dinlerken kendini de dinler. Kendinin karanlık noktalarını keşfetme imkânı bulur. Başkasının sözleri onun iç dünyasına açılan kapı olduğu kadar bizim de iç dünyamıza kapı aralar. Toplumun her katmanından her yaşta insanın sözleri ile bize vereceği bir mesaj olabilir. Anadolu insanın sözlerinde bilgeliği ya da bir çocuğun sözlerinde dürüstlük ve masumiyeti bulabiliriz.

Mistik öğretilerde de dinlemeye önem atfedilmiştir. Çünkü dinlerken sabrı öğreniriz, dinlemek bizi geliştiren bir eylemdir. Tasavvuf disiplinde de mürşitler gönül kulağı ile dinle gönül gözü ile gör diyerek öğütte bulunmuşlardır. Burdan anlamalıyız ki dinlemek, dinliyormuş gibi gözükmek değildir. Tam tersine işitme yetimizin çok daha üstünde bir çaba gerektirir. Evet bir çabadır, emektir bizi zorlayabilir fakat bizi geliştirecek bir yolculuktur. Çünkü dinleyebildiğimiz kadar, anlayabildiğimiz kadar varız.

Başkasının sözlerini duyan, merâmını anlayan insan, bilge insandır. Konuşmak, güzel sözler söylemek kadar dinlemekte bir bilgelik gerektirir. Dinlemek sanattır, bu sanatı en iyi şekilde icra edebilmek için hepimizin çaba göstermesi gerekir. Çünkü dinlemek ve anlamının gücü ile insanlar arasında sevgi filizlenir, aşılması zor olan sorunlar aşılır hâle gelir.

ÇOCUKLAR İÇİN BEŞ SEVGİ DİLİ

Gary Chapman – Ross Campbell

Veysel KILIÇGİL

Çocuklar İçin Beş Sevgi Dili

GARY CHAPMAN
ROSS CAMPBELL

Yetişkinler arası duygusal iletişim için yazdığı “Beş Sevgi Dili” kitabı ile dünya çapında büyük ün kazanan Dr. Gary Chapman, kitaptan aldığı olumlu geri dönüşler ve okurların istekleri üzerine bu kez Ross Campbell ile beraber yine çok ses getiren “Çocuklar İçin Beş Sevgi Dili” kitabını kaleme aldı. Kitap çıktığı andan itibaren anne – babalar ve eğitimciler arasında büyük ilgiyle karşılandı.

Anne ve babalar, çocukların ilk öğretmenleridir. Bir çocuğun temel özelliklerinin, karakterinin, çevreyi algılama biçiminin ve en önemlisi duygusal durumunun 6 yaşına kadar oturması bilim adamlarının ortak görüşü. Peki, okul çağına kadar geçen bu çok önemli zaman özelinde anne – babalar çocukları için yeterli bilgiye sahip mi?

“Çocuğunuz sevildiğini hissediyor mu?” çarpıcı sorusuyla başlıyor kitap. Buna muhtemelen bütün anne-babalar “Evet” yanıtını verecektir. Çocuklarımızın sevildiğini hissetmesinden çok, onlara duyduğumuz büyük sevgiden bahsedebiliriz hep. Peki, çocuklarımız gerçekten bizim onlara duyduğumuz sevgiyi hissedebiliyorlar mı? Kitabın giriş bölümünde bu soruyla okuyanın zihninde soru işaretleri oluşturuyor Chapman ve Campbell. İki önemli kavramdan bahsederek kitabın devamı ile ilgili bize ipuçları veriyor: Duygusal depo ve baskın sevgi dili. Hemen her bölümde sık sık göreceğimiz bu iki kavram üzerine kurulu kitap.

“Her çocuğun duygusal deposu vardır. Bu depo, ona çocukluk ve büyüme dönemindeki zorlukları atlatması için duygusal güç verir. Tıpkı arabaların benzin depolarından güç alarak çalışmalarını gibi çocuklarımız da duygusal depolarıyla beslenir.”

Yazarlarımıza göre çocuklarımızda görülen hemen her kötü davranışın altında tek bir sebep vardır: Duygusal depolarının boş olması. Mutlu ve güzel huylu çocukların ortak özellikleri duygusal depolarının sürekli dolu olmasıdır. Peki, çocuklarımızın duygusal depolarını ne ile dolduracağız? Tabii ki sevgi ile. Ama bu sevgi mutlaka koşulsuz bir sevgi olmalıdır. Onları, yaptığı güzel davranışlardan dolayı değil olduğu gibi sevmemiz gerekir. Ne yaparsa yapsın, hangi olumlu - olumsuz davranışı gösterirse gösterebilir ebeveynler çocuklarını her zaman sevmelidir. Sevilme duygusu, utanç, güvensizlik, suçluluk duygusu, korku gibi hisleri sadece koşulsuz sevgi engelleyebilir. Ancak koşulsuz sevgi ile büyüyen çocukların gerçek anlamda “sorumlu ve disiplinli” olmalarından bahsedebiliriz. Koşulsuz sevgiyi tatmadan, duygusal depoları dolmadan çocuklarımızı disipline etmeye çalıştığımızda ise onlarda hiç beklemediğimiz ve anlam veremediğimiz davranışlar görürüz. Çocuklarımıza sürekli sunmamız gereken koşulsuz sevgi nasıl olmalıdır? Her çocuğun sevgiyi alışını kendine özgüdür. Çocukların hatta yetişkinlerin sevgiyi anladıkları 5 dil vardır: Fiziksel temas, olumlama sözleri, kaliteli zaman, hediyeler, hizmet eylemleri.

Fiziksel Temas

Chapman – Campbell’e göre ilk sevgi dili fiziksel temastır. Araştırmalar pek çok ebeveynin çocuklarına sadece gerektiğinde dokunduğunu gösteriyor. Oysa baskın sevgi dili fiziksel temas olan çocuklar anne – babalarının sürekli onlara dokunmasını, sarılmasını, öpmesini ister. Fiziksel temas en kolay ve etkili sevgi dilidir. Çocuklarımız ilk yıllarında pek çok dokunmaya ihtiyaç duyar ama büyüdükleri zaman da bu ihtiyaçları bitmez. Çocuğun yaşına göre; kucaklamak, öpmek, güreşmek gibi etkinlikler yaparak sevgi dili fiziksel temas olan çocuklarımızla güzel bir ilişki kurabiliriz. Sevgi dili fiziksel temas olmayan çocuklar ise kucaklanmak ve öpülmek gibi fiziksel temaslardan pek hoşlanmaz. Sevgi dilleri ile ilgili bilgisi olmayan anne – babalar ise çocuklarının kendilerini yeteri kadar sevmediğini düşünebilir. Bu sadece çocuğun sevgiyi alma ve verme dili farklı olmasındandır. Şahsen kitabı okurken kendi oğlumun da sarılma ve öpme gibi fiziksel temaslardan pek hoşlanmadığı zaman buna nasıl bozulduğum aklıma gelmişti. Neyse ki sevgi dilleri hakkında biraz bilgi sahibiyim artık.

Olumlama Sözlere

“Babam beni seviyor mu? Evet çünkü ben beyzbol oynarken daima tezahürat yapıp oyundan sonra bana ‘Çok güzel oynadığın için teşekkürler.’ diyor.

Her sevgi diliyle ilgili çok sayıda yaşanmış örnek veren yazarlara göre ikinci sevgi dili olumlama sözlere dir. Sevginin kişiler ve anne – babalar arasında iletiminde kelimeler çok güçlüdür. “Seni seviyorum.” en etkili olumlama sözüdür ve çocuğumuz bu sözü sık sık duymalıdır. Sevgi sözlere, övgüler, destek verici ifadeler baskın sevgi dili olumlama olan çocuklar için çok önemlidir. Ama bu sözlere gelişigüzel kullanmak etkisinin yitirilmesine yol açar. Bu yüzden övücü ve cesaretlendirici sözlere çok basit de olsa gösterilen bir çaba için sarf edilmelidir.

Kaliteli Zaman

Kaliteli zaman, 2,5 yaşındaki oğlumun baskın sevgi dili olduğunu kitabı okurken bana düşündüren sevgi dili. Çünkü o, sürekli benimle oyun oynamak ve dışarıya çıkıp zaman geçirmek ister. Bu zamanlarda da çok mutludur ve hiç huysuzluk yapmaz. Kaliteli zaman anne – babalar için ilk iki sevgi dilinden daha zordur çünkü vakit ve güç ister ama çocuklara verilecek en değerli şey onlarla geçirilen kaliteli zamandır. Anne - babasıyla kaliteli zaman geçiren çocuklar kendilerini çok değerli hissederler. Ebeveynleri onlara zamanlarını ayırarak “Sen önemlisin, seninle zaman geçirmek çok güzel.” mesajı verir. Kaliteli zaman için çok özel yerler ve etkinlikler de gerekemeyebilir. İlginizin tamamen çocuğunuzda olduğu basit oyunlar da kaliteli zaman geçirilen anlardır. Bu anlarda çocukla sürekli göz temasında olunmalı ve dikkati dağıtacak TV, telefon gibi eşyalarla ilgilenilmemelidir.

Hediyeler

Chapman – Campbell'e göre bir diğer sevgi dili hediyelerdir. Hediye alıp vermek karşınızdaki kişiye değer verdiğinizi gösterir. Baskın sevgi dili hediye olan çocuklar hediye almaktan çok hoşlanırlar. Burada hediyelerin maddi değerinin önemi yoktur çünkü önemli olan çocuğun önemsenmesi ve ona hediye alınmasıdır. Bu çocuklar hediye paketini almaktan, açmaktan çok mutluluk duyarlar. Seçilen hediyeler samimiyet içermeli ve karşılıksız olmalıdır. Çünkü yapılan bir davranış üzerine verilen hediyeler çocukta rüşvet olarak algılanabilir. Baskın sevgi dili hediyeler olan çocuklara, onları mutlu etmek için sürekli hediye almak da doğru bir davranış değildir. Samimiyetsiz ve gereksiz hediyeler etkiyi azaltır. Ayrıca çocuğun baskın sevgi dili olsa da diğer sevgi çeşitlerine de ihtiyacı vardır.

Hizmet Eylemleri

“Çocuğunuz bilmese bile siz şunu bilin: Ebeveynlik hizmet merkezli bir iştir. Bir çocuğunuzun olacağını öğrendiğimiz günden itibaren tam zamanlı hizmete başlarsınız. Çocuğunuz 18 yaşına gelene kadar ona tam zamanlı hizmet eder ve sonrasında birkaç yıl daha aktif kaynak olarak yaşamınıza devam edersiniz.”

Baskın sevgi dili hizmet eylemleri olan çocuklar, anne – babalarının yardımına daha ihtiyaç duyarlar. Aslında bu yardımlar çocukların sevgi çığılığından başka bir şey değildir çünkü anne – babaları onlara yardım ettiğinde kendilerini değerli hissederler. Chapman – Campbell, bu hizmet eylemlerinin çocuğun yaşına göre olması gerektiğine özellikle vurgu yapar. Altı yaşındaki bir çocuğun yemeğini yedirmek, dokuz yaşındaki bir çocuğa kıyafet giydirmek yanlış davranışlardır. Bu eylemler onlara sorumluluklarında yardım etmek şeklinde olmalı, çocuk kesinlikle başrolde olmalıdır.

Kitabın devamında çok önemli bir bölüm daha yer alır. Peki, çocuğumuzun baskın sevgi dilini nasıl belirleyeceğiz? Chapman ve Campbell, çocuklarımızı gözlemlemek, en çok istedikleri ve istemedikleri şeylere dikkat etmek, çocuğumuzun diğer insanlara sevgisini nasıl ifade ettiğini belirlemek gibi birçok öneri sıralar. Kitabın dili oldukça sade ve çok rahat okunabilmekte. Diğer kişisel gelişim ve pedagoji kitapları gibi yabancı terimlerin olmaması her eğitim seviyesinden anne – babanın kitabı rahatlıkla anlamasını sağlıyor. Ancak baskın sevgi dili ve duygusal depo gibi kavramlar ve birçok alt başlık kitapta birçok kez tekrar edilmiş. Dil bakımından kolay okunsa da bazı bölümler tekrar ettiği için sıkabiliyor. Her sevgi dilinde ve sevgi dilini belirleme bölümünde bol bol örnekler ve öneriler verilmesi ise kitabın uygulanabilirliğini artırıyor. Siz de çocuklarınızın veya öğrencilerinizin baskın sevgi dilini öğrenerek (Tabi baskın sevgi diliyle beraber diğer sevgi dillerini de ihmal etmeden...) onlarla daha iyi sevgi bağı kurmak, çocuğunuzun veya öğrencinizin duygusal yönünü daha iyi tanımak istiyorsanız bu kitabı okumak size katkı sağlayacaktır.